

Groenbeleidsplan 2020-2024

Gemeente
EDAM
VOLENDAM

COLOFON

Groenbeleidsplan gemeente Edam-Volendam 2020-2024

Auteur: Nick Johansson | Bureau Voor Noordelijke Gemeenten

m.m.v.: Sjoerd Boers | gemeente Edam-Volendam

Datum: februari 2020

INHOUDSOPGAVE

GROENBELEID IN VOGELVLUCHT	5
WAARDE VAN GROENBELEID	9
GROEN EN IDENTITEIT	15
GROEN EN KLIMAAT	23
GROEN EN PARTICIPATIE	31
GROEN EN BIODIVERSITEIT	37
GROENBEHEER EN ONDERHOUD	45

GROENBELEID IN VOGELVLUCHT

In de gemeente Edam-Volendam werken wij al jaren aan ons groen. Dagelijks besteden wij veel aandacht aan bomen, grassen, heesters en aan tal van andere groenobjecten. Waarom wij dat doen, welke uitdagingen we tegenkomen en welke verbeteringen wij zelf voor ogen hebben, dat hebben wij tot nu toe nog niet opgeschreven. Waarom wij zoveel aandacht besteden aan ons groen is echter niet alleen een technisch verhaal. Groen vervult meerdere, belangrijke functies. Groen zorgt voor een herkenbare, sfeervolle en leefbare gemeente. Groen zorgt voor een gezonde leefomgeving voor onze inwoners en ondernemers. Met dit groenbeleidsplan vertellen wij daarom niet alleen over hoe wij ons groen onderhouden en welke kwaliteitsslag wij daarin willen maken. We willen ook graag meegeven hoe belangrijk groen is voor onze gemeente.

Dit groenbeleidsplan is dan ook iets omvangrijker dan wat je op voorhand zou verwachten. We beginnen daarom met deze samenvatting waarin we op compacte wijze vertellen wat onze visie en ambities zijn op het gebied van de belangrijkste groenthema's: identiteit, klimaat, participatie, biodiversiteit en beheer- en onderhoud.

GROEN EN IDENTITEIT

Hoe wij het zien

Gemeenten ontlelen hun identiteit voor een belangrijk deel aan het aanwezige groen. Groen bepaalt de sfeer en uitstraling. Tezamen met de bebouwde omgeving vertelt de groene omgeving het verhaal van de ontwikkeling van de gemeente Edam-Volendam.

Om dit verhaal levend te houden, inwoners te laten binden en identificeren met hun omgeving en om kwaliteiten en kansen beter te benutten op het gebied van groen, ruimtelijke ontwikkeling, economie, erfgoed, ecologie en recreatie is het van belang om een groenstructuur te hebben. De individuele groene en blauwe elementen vormen samen een structuur waaraan groenwaarden en lokale identiteiten ontleend kunnen worden.

Wat wij gaan doen

De identiteit van de gemeente als geheel en van de afzonderlijke kernen versterken we door een groenstructuur te omschrijven. Op dit moment heeft de gemeente geen vastgestelde groenstructuur. Met het vaststellen van dit groenbeleidsplan wordt ook de hoofdgroenstructuur vastgesteld. Het groen langs doorgaande wegen, de historische groene en blauwe lijnen, de parken en recreatiegebieden vormen onder meer de basis voor de hoofdgroenstructuur.

GROEN EN KLIMAAT

Hoe wij het zien

Groen speelt een belangrijke rol in het klimaatbestendig maken van de gemeente. Er is echter wel samenwerking nodig. Enerzijds samenwerking tussen overheden, inwoners en ondernemers, anderzijds samenwerking tussen verschillende beheerdisciplines.

Wat wij gaan doen

We zetten in op maximale vergroening van de openbare ruimte waarbij de kwaliteit van het groen voorop staat. Gezond groen draagt beter bij aan klimaatadaptatie en andere doelen. Ook stimuleren wij onze inwoners en ondernemers om mee te helpen aan het klimaatbestendig maken van hun omgeving. Wij zoeken verbinding met bestaande initiatieven zoals de Duurzaamheidsagenda¹ (onder meer Operatie Steenbreek) en de klimaatstresstest. Vergroenen van de buitenruimte gaat verder dan alleen de gebruikelijke groenvormen. Denk ook aan innovatieve concepten zoals geveltuinen en groene daken.

GROEN EN PARTICIPATIE

Hoe wij het zien

Groen brengt mensen bij elkaar, maakt mensen gelukkig en gezond en stimuleert socialisatie en participatie. Een groene omgeving nodigt uit om naar buiten te gaan, activiteiten te ondernemen en mensen te ontmoeten. Groen zorgt voor schone lucht, aangename temperaturen en verlaagt gevoelens van stress en eenzaamheid.

Groen en water is in de gemeente Edam-Volendam altijd dichtbij: het open polderlandschap, het Markermeer en de vele groene verblijfsruimten binnen de kernen. Kortom: binnen de gemeente zijn er volop mogelijkheden voor participatie.

Wat wij gaan doen

Wij streven naar multifunctioneel groen met volop mogelijkheden voor participatie. Groen is méér dan alleen verfraaiing van de openbare ruimte. Het groen ligt er ook voor onze inwoners om te gebruiken, juist ook vanwege de vele positieve eigenschappen dat groen heeft.

Om de kwaliteit te borgen gaan we, samen met de gebruikers, op zoek naar adequate oplossingen. We maken separate analyses van onze groene ruimten en kijken welke aanpassingen er nodig zijn om het gebruik te ondersteunen en het eventuele kwaliteitsverlies van groen te minimaliseren.

GROEN EN BIODIVERSITEIT

Hoe wij het zien

Biodiversiteit is van groot belang voor het leven op aarde. Door een rijke variatie aan planten en dieren behoudt de natuur haar evenwicht. Een gevarieerd aanbod aan planten zorgt ook voor aantrekkelijke woonomgevingen en biedt mogelijkheden voor natuureducatie doelen.

Wat wij gaan doen

Om de biodiversiteit te bevorderen zetten we in op het toepassen van natuurvriendelijke oevers, ecologisch maaibeheer, kruidenmengsels en sortimentkeuze.

¹ Zie [Duurzaamheidsagenda Edam-Volendam 2018-2022. Verantwoord Vooruit](#) (2017)

Binnen de gemeente Edam-Volendam zijn er voldoende plekken voor natuurontwikkeling en biodiversiteit, zowel binnen als buiten de kernen. De gemeente Edam-Volendam heeft hier al in een eerder stadium op ingespeeld met de aanleg van natuurparken als Broeckgouw en het groengebied langs de IJde.

In de gemeente Edam-Volendam zit biodiversiteit echter nog niet echt in ons beheer-DNA. Op beperkte schaal passen we al wel biodiversiteitsprincipes toe. Bijvoorbeeld: in bermen worden steeds meer bloemenmengsels toegepast. Door meer structuur aan te brengen in beheer en onderhoud willen we meer maatregelen nemen om de biodiversiteit te bevorderen.

GROENBEHEER EN ONDERHOUD

Hoe wij het zien

‘Het juiste groen op de juiste plek’, op die manier halen we het beste en maximale uit onze groenobjecten tegen minimale beheerlasten. Dit betekent dat we prioriteit geven aan de kwaliteit van ons groen en iets minder aan de hoeveelheid groen. ‘Minder’ groen dat tot volledige groei kan komen functioneert beter en heeft meer groene uitstraling dan ‘meer’ of ‘veel’ groen van mindere kwaliteit. Het principe van ‘het juiste groen op de juiste plek’ begint al vanaf de ontwerpfase.

Uiteraard blijven we wel aandacht houden voor de hoeveelheid groen in onze gemeente. Het uitgangspunt is groencompensatie. Maar ook leggen we bij het (her)inrichten van de openbare ruimte onze groenambities

direct aan de voorkant van het proces neer. In de ontwerpfase kijken we kritisch naar de invulling van onze groenambities.

Wat wij gaan doen

We hebben de kwaliteitswens van de gemeenteraad (‘gewoon goed’) vertaald naar kwaliteitsniveau B. Daarmee sluiten we aan bij het kwaliteitsniveau van andere beheerdisciplines en het advies uit de Visie Inrichting Openbare Ruimte²³.

Om de kwaliteit van ons groen overal binnen de gemeente op het gewenste niveau te krijgen gaan we kwaliteitsgestuurd werken. Hiervoor gebruiken we de systematiek van het CROW, een landelijke en veelgebruikte standaard. Deze systematiek biedt een objectief beheerkader waarmee we meer structuur aan kunnen brengen in onze beheeractiviteiten. Met periodieke metingen monitoren we de voortgang.

In het beheer houden we rekening met de belangen van groen, onze inwoners en spelen we in op wensen van aanpalend beleid, zoals het speelruimte- en hondenbeleid.

² Zie bijvoorbeeld [Wegenbeleidsplan 2019-2023](#) (2019), [Bruggenbeleidsplan 2019-2023](#) (2019) en beheerplan Broeckgouw

³ Zie [Visie en Handboek Inrichting Openbare Ruimte](#) (2017)

WAARDE VAN GROENBELEID

De gemeente Edam-Volendam is een bijzondere gemeente. De gemeente bestaat uit een landelijk buitengebied en meerdere kernen, dorpen en buurtschappen, variërend in grootte met allen een specifieke ontstaansgeschiedenis en identiteit¹. De eigenheid van de kernen, dorpen en buurtschappen ziet men ook terug in het groen en in de waardering van inwoners voor het onderhoud van het groen. In Volendam geven inwoners een 7,2 voor de staat van onderhoud van het groen terwijl in Zeevang dit aspect een 6,0 scoort. Bijdragend aan de identiteit van de kernen zijn de straat- en laanbomen waarvan de gemeente er zo'n 14.000 heeft. Groen speelt een essentiële rol in de leefbaarheid van wijken en buurten. Een visie over groen gaat daarom niet alleen over het vaktechnische maar ook over het maatschappelijk belang van groen.

WAAROM GROENBELEID?

Het belang van groenbeleid

Groen is onmiskenbaar van belang voor de maatschappij. Een groene omgeving is aantrekkelijk om in te wonen en recreëren, stimuleert ontmoeting en beweging, beschermt mensen tegen de gevolgen van klimaatveranderingen, draagt bij aan het behouden en versterken van cultuurhistorische en ecologische waarden en speelt een cruciale rol bij instandhouding van biodiversiteit.

Vitale, toekomstbestendige bomen, bloeiende beplanting en gezond gras, het is allemaal net zo belangrijk als een adequaat functionerend rioolsysteem, goed berijdbare wegen en fietspaden, goed werkende straatverlichting en verkeerslichten en veilig te gebruiken bruggen. Niet voor niets neemt de belangstelling voor groen toe.

Groen onder druk

Tegelijkertijd staat het groen onder druk. Groen is levend materiaal en heeft zowel onder- als bovengronds voldoende ruimte nodig om tot volledige groei te kunnen komen.

Ondergronds strijdt groen om ruimte met kabels en leidingen.

Bovengronds moet het groen zich staande zien te houden te midden van een verdichtende woonomgeving en een groeiend aantal inwoners, bezoekers en belangen. Het steeds intensievere gebruik van de ruimte onder- en bovengronds heeft zijn weerslag op het groen.

Naast maatschappelijke ontwikkelingen zijn er ook natuurontwikkelingen die het groen onder druk zetten. Klimaatveranderingen, de opkomst van

plagen, boomziekten en invasieve exoten vormen serieuze beheeruitdagingen. Maar ook verzilting van de ondergrond, vernatting door bodemdaling en langere periodes van droogte maken het beheer van groen geen eenvoudige taak.

Rol van de overheid en de Omgevingswet

De rol van de overheid is de laatste jaren veranderd van een vooral uitvoerende naar een meer faciliterende rol, van werken vóór inwoners naar werken mét inwoners. Digitalisering ligt hieraan ten grondslag. Het contact met de overheid is laagdrempeliger geworden, het opdoen en uitwisselen van kennis eenvoudiger en het organiserend vermogen is vergroot. Deze ontwikkelingen worden vanaf 2021 ondersteund met het in werking treden van de Omgevingswet.

Voor het beheren van de openbare ruimte heeft dit gevolgen. Wat technisch gezien de beste oplossing is, hoeft niet persé de meest gevraagde oplossing te zijn. Goed beheer is niet langer uitsluitend een technische aangelegenheid maar een coproductie tussen techniek en gebruik, tussen gemeente, inwoners, ondernemers en andere terreinbeheerders. Dit biedt kansen voor het delen van verantwoordelijkheden maar vraagt ook zeker een andere manier van denken en handelen van bestuurders en ambtenaren.

DAAROM GROENBELEID!

Vanwege de veelheid aan uitdagingen is het belangrijk om een vastgestelde visie en ambitiekader te hebben voor groen. Het formuleren van een samenhangend beleidskader is een gezamenlijke en noodzakelijke inspanning om zo de benodigde draagvlak te creëren om de genoemde uitdagingen aan te kunnen gaan. Dit betekent dat we met elkaar het belang van groen onderkennen en dat we een gezamenlijk

beeld hebben over de visie en ambities voor de komende jaren. In de Startnotitie Groenbeleid 2018-2023 heeft de gemeenteraad deze behoefte uitgesproken.

Openbaar en semiopenbaar groen

In dit groenbeleidsplan ligt de nadruk vooral op het gemeentelijk groen: bomen, parken, begraafplaatsen en het buurtgroen binnen de kernen van de gemeente Edam-Volendam. Semiopenbaar groen (zoals sportterreinen en volkstuinten) en groen in bezit en beheer van derden (zoals particuliere bomen, tuinen en erfbeplantingen) zijn eveneens bepalend voor het groene karakter van de gemeente. Daarom besteden wij in dit beleidsplan ook aandacht aan die groene elementen. Voor het buitengebied volgt nog een separaat landschapsplan.

PARTICIPATIE

Motie

In 2017 heeft het college een motie aangenomen *“om in samenspraak met inwoners en de gemeenteraad te komen tot een meerjarig groenbeleid met een hoger kwaliteitsniveau voor de gehele gemeente.”* Bij het uitvoeren van de motie en om een integraal groenbeleidsplan op te stellen, zijn de volgende partijen betrokken:

- Gemeenteraad;
- Dorpsraden;
- Belangenverenigingen;
- Ambtelijke vakafdelingen gemeente Edam-Volendam.

Gemeenteraad

Met de Startnotitie Groenbeleid 2018-2023 geeft de gemeenteraad de belangrijkste aandachtspunten voor het groenbeleid aan. Kwaliteit en klimaat zijn aandachtspunten met een 'zwaar belang', functionaliteit en sociale cohesie van 'gemiddeld belang'.

In november 2019 is een conceptversie van het beleidsplan aan de gemeenteraad gepresenteerd. Tijdens deze bijeenkomst kregen raadsleden de gelegenheid om inhoudelijke vragen te stellen. Op basis van deze avond is de conceptversie verder aangescherpt.

Dorpsraden en belangenverenigingen

Bij het opstellen van het groenbeleidsplan zijn dorpsraden en natuurverenigingen geconsulteerd. Ook zijn diverse belangenorganisaties benaderd. We legden aan hen een vragenlijst voor. In reactie op de vragenlijst gaven zij aan wat zij vinden van de huidige kwaliteit van het openbaar groen binnen de gemeente en wat de belangrijkste aandachtspunten zijn. De resultaten uit de vragenlijst zijn eveneens als input meegenomen bij het opstellen van het groenbeleidsplan.

Uit de antwoorden blijkt dat alle groenelementen - zoals bomen, heesterbeplanting e.d. - evenredig bijdragen aan het belang van het openbaar groen, zolang deze elementen maar een goede kwaliteit hebben. De kwaliteit wordt nu als matig tot redelijk ervaren. Een enkele dorpsraad bestempelt de kwaliteit als goed. De aspecten klimaat, duurzaamheid, ecologie, natuur en water worden gezien als zeer belangrijk; de aspecten sociale cohesie, participatie, adoptiegroen en zelfbeheer als redelijk belangrijk.

In het najaar van 2019 hebben we de dorpsraden een conceptversie van het groenbeleidsplan gestuurd. Naast enkele vragen over specifieke

situaties zijn de reacties positief: *“een integraal beleidsplan dat de gehele gemeente omvat met daarin respect voor de eigenheid van alle kernen. Complimenten aan de gemeente!”*

Ambtelijke vakafdelingen gemeente Edam-Volendam

Groen heeft een multifunctioneel karakter en ondersteunt diverse beleidsthema's. Het groenbeleid sluit aan bij eerder vastgestelde ambities, bijvoorbeeld zoals geschetst in de Duurzaamheidsagenda, de Visie Openbare Ruimte en ondersteunt beleidsambities zoals omschreven in het Speelruimtebeleid. Interne bijeenkomsten zijn georganiseerd om bestaande beleidsambities te koppelen aan het groenbeleid. Een conceptversie van het beleidsplan is rondgestuurd naar de diverse vakafdelingen binnen zowel het ruimtelijk als maatschappelijk domein. Ook de reacties vanuit de ambtelijke organisatie zijn verwerkt in het groenbeleidsplan.

Terinzagelegging

Begin 2020 is er een conceptversie van het groenbeleidsplan gedurende een periode van 4 weken openbaar ter inzage gelegd¹. De terinzagelegging is gepubliceerd in het Gemeenteblad en diverse huis-aan-huisbladeren. Met de terinzagelegging kan iedere inwoner, ondernemer en andere belanghebbende binnen de gemeente Edam-Volendam kennis nemen van het groenbeleidsplan en een zienswijze indienen alvorens het beleidsplan door de raad wordt vastgesteld.

LEESWIJZER

Functioneel groen: multidisciplinair en integraal

De thema's identiteit, klimaat, participatie en biodiversiteit gaan vooral over de functies van groen. Welke bijdrage levert groen aan het welzijn van mens en dier? Deze thema's vereisen een integrale aanpak om zo het juiste effect te bereiken. Bijvoorbeeld:

- Groen zorgt voor waterberging en aangename temperaturen. Dit betekent onder meer het vervangen van grijs voor groen. Ruimte 'claimen' voor groen betekent dat er vanuit andere disciplines ruimte 'gegeven' wordt. Dit vraagt om een goede afstemming tijdens de ontwerpfase;
- Bestaande groenstructuren versterken de ruimtelijke identiteit. Tegelijkertijd staan bestaande structuren in de openbare ruimte onder druk vanwege allerlei maatschappelijke ontwikkelingen, zoals vraag naar meer woningen en mobiliteit. Hoe zorg je ervoor dat bestaande groenstructuren toekomst hebben in een veranderde omgeving?

Vanwege het multidisciplinaire karakter van de vier genoemde thema's, zijn de beleidsdoelen ruimer geformuleerd. Een exacte uitwerking waar we precies wat gaan doen en wanneer kan nu nog niet worden gegeven. Dit hangt af per plek en per project.

Groen is vaak een sluitpost. Daar waar er nog ruimte is – zowel daadwerkelijk buiten als in financiële zin – mag groen nog even 'zijn ding doen'. Dit is niet exclusief voor de gemeente Edam-Volendam maar komt bij veel gemeenten voor. Voor groen leidt dit tot technisch en financieel onbeheerbare situaties. De groenbeheerder van nu heeft veelal te maken met de erfenis van ontwerpkeuzes uit het verleden. Deze erfenis willen wij niet doorgeven aan de toekomstige groenbeheerder. Daarvoor is het

echter wel belangrijk de groene ambities en uitdagingen aan de voorkant van elk proces en project te positioneren. Daarmee wordt groen een gelijkwaardige gesprekspartner en zorgen we gezamenlijk ervoor dat het groen in de gemeente Edam-Volendam 'gewoon goed' wordt en blijft!

'Echt' groen: beheer en onderhoud aan groenobjecten

Het thema 'beheer en onderhoud' gaat over daadwerkelijke groenobjecten, zoals bomen, struiken en gras. Dit thema is meer technisch en monodisciplinair van karakter. Het realiseren van de beleidsambities op dit vlak is minder afhankelijk van andere disciplines. Binnen dit thema formuleren we dan ook concretere beleidsambities.

Opzet

Elk thema heeft dezelfde opzet. We schetsen eerst 'het probleem' alvorens we komen met 'de oplossing'. Dat zorgt voor een eenduidige en logische opbouw:

- hoe we het zien (onze visie);
- voor welke uitdaging we staan (de uitdaging);
- en hoe we deze uitdaging aangaan (waar wij ons op richten).

Om direct te zien waar wij ons op richten, begint elke thema met een samenvatting. In een oogopslag geven we concreet weer wat we doen, schetsen de financiële haalbaarheid binnen het bestaande budget en geven weer hoe we de voortgang van de beleidsambities meten.

Financiële haalbaarheid

Conform de Startnotitie Groenbeleid 2018-2022 stellen wij een beleidsplan op gebaseerd op het huidige groenbudget. Via een kleurbalk geven wij aan wat de financiële haalbaarheid is van de genoemde beleidsambities binnen het bestaande budget. De kleurbalk gaat van rood (geen dekking) naar groen (volledig dekkend).

Geen dekking

Volledig dekkend

We kiezen om meerdere redenen voor deze weergave:

- Het huidige budget wordt nu gebruikt voor het beheer en onderhoud. De ambities in dit groenbeleidsplan gaan over méér dan alleen beheer en onderhoud. De financiële haalbaarheid van de ambities buiten beheer en onderhoud is afhankelijk van de beschikbare budgetten van aanpalende disciplines. Bijvoorbeeld: het vergroenen van de openbare ruimte heeft tot gevolg dat er minder 'grijs' en meer 'groen' is. Het logische gevolg is dan ook dat er budgetoverheveling plaatsvindt van grijs naar groen;
- Vanwege het multidisciplinaire karakter van de thema's kunnen we op dit moment niet exact aangeven wat we waar en wanneer gaan doen. We kennen daarom nu ook nog niet de financiële gevolgen. Voor een aantal ambities staat het schuifje dan ook in het midden van de kleurbalk. De financiële haalbaarheid is in onderzoek en afhankelijk van de invulling per project of plek;
- Voor sommige ambities binnen beheer en onderhoud is de financiële haalbaarheid op dit moment in onderzoek. Dit heeft te maken met het ontbreken van informatie. Bijvoorbeeld: de haalbaarheid van kwetsbare plekken is afhankelijk van de omvang en de te nemen maatregelen om die plekken te versterken en om op het afgesproken kwaliteitsniveau te krijgen. Kwetsbare plekken zijn de groene onderdelen die met normaal beheer niet op de gewenste kwaliteit te onderhouden zijn. Daarom kiezen we voor een objectief beheerkader. Door het groen op basis van objectieve informatie te beheren, sturen we strakker op resultaat en financiële doelmatigheid. Binnen de gemeente Edam-Volendam is dit voor groen een nieuwe

werkwijze die nu nog in de kinderschoenen staat. Na vaststelling van dit beleidsplan stellen we een beheerplan op waarin we een oplossing voor de nog bestaande informatiehiaten opnemen en een exacter beeld kunnen geven van de financiële haalbaarheid.

Wijk 1 Alkmaar 2
Middenbeemster 6
Alkmaar 5
23

GROEN EN IDENTITEIT

Dam-dijkdorpen, lintdorpen, een vestingstad, een vissersdorp en polderlandschap; de gemeente Edam-Volendam heeft meerdere, authentieke gezichten. Het veenpolderlandschap kenmerkt zicht door typische sloot- en verkavelingspatronen. De kernen variëren in grootte en kennen hun eigen historie en identiteit.

Ondanks de verscheidenheid is er ook sprake van bindende elementen. Wie de ontstaansgeschiedenis van de gemeente leest, merkt al gauw op dat het groenblauwe netwerk een belangrijke rol heeft gespeeld in de ontwikkeling van diverse kernen. De IJ- en de Zeevangpolder heeft in sterke mate bijgedragen aan de ontwikkeling van Edam en Volendam en vormt nu de historische verbinding tussen de twee kernen en de Zeevangpolder.

De groene scheiding tussen Edam en Volendam daarentegen zorgt er weer voor dat beide kernen ruimtelijk gescheiden zijn van elkaar en zo hun eigen identiteit behouden.

Het groenblauwe netwerk verbindt, markeert en demarkeert en draagt daarmee sterk bij aan de ruimtelijke identiteit van de gemeente als geheel en aan de specifieke identiteiten van de kernen binnen de gemeente.

IN EEN OOGOPSLAG

Wat we gaan doen:

Met het vaststellen van het groenbeleid stellen wij ook de hoofdgroenstructuur vast, waarbij we de Visie Openbare Ruimte als basis en leidraad gebruiken. De hoofdgroenstructuur zorgt voor een herkenbare gemeente en heeft een buurtoverstijgend belang. De hoofdgroenstructuur is de basis voor onze identiteit en ook de biodiversiteit. De hoofdgroenstructuur is opgebouwd uit robuust groen, waarin vooral inheemse, streekgebonden soorten worden toegepast.

Financiële haalbaarheid (huidig budget):

- Groenstructuur

Monitoring:

- Niet van toepassing

ONZE VISIE

Groen als drager van identiteit

Net als de bebouwde omgeving vertelt de groene omgeving het verhaal van de ontwikkeling van een stad, kern of dorp. In combinatie met de ligging hebben natuurlijke elementen, zoals waterlopen en meren, vaak een allesbepalende rol gespeeld in de economische ontwikkeling van plaatsen.

Plaatsen zijn in sociaal en cultureel opzicht onlosmakelijk verbonden met de economische activiteit waarmee de plaats groot is geworden.

Groenblauwe elementen, zoals boomstructuren, parken en waterlopen, markeren de ontwikkelgeschiedenis en zijn daarom belangrijk om in stand

te houden en – waar mogelijk – te versterken. Zij dragen niet alleen de identiteit van stad of dorp, instandhouding zorgt er ook voor dat inwoners zich kunnen blijven identificeren met hun woonomgeving.

Groen verbindt maar zorgt ook voor onderscheid, bijvoorbeeld door compartimentering van het landschap. Organisch gegroeide en historische centra, de meer planmatige opzet van woonwijken en industrieterrainen en diverse verblijfsruimten, allen hebben een specifieke groeninrichting die de tijdgeest symboliseert en de functie van het desbetreffende gebied ondersteunt. De inrichting en de groenblauwe elementen vormen zowel punten van afbakening als van herkenning, oriëntatie en herinnering.

Groenstructuur

Niet voor niets spreken we over een ‘groenblauw netwerk’. De groene en blauwe elementen hebben veelal een onderlinge samenhang en passen binnen een ruimtelijke visie en stedenbouwkundige opzet. De groene inrichting kleedt de bebouwde omgeving aan en draagt zo bij aan sfeer en belevingswaarde. Met name bomen zijn sterk sfeerbepalend. Door groene en blauwe elementen als structuur te beschouwen kan de kwaliteit en toekomstbestendigheid van de afzonderlijke elementen beter worden geborgd.

Een groenstructuur vormt het hoofdraamwerk van de omgeving. De opgenomen elementen hebben vaak een groter belang dan de directe omgeving waarin de elementen staan. Denk bijvoorbeeld aan laanbomen langs doorgaande wegen die zorgen voor routing, oriëntering en afbakening.

Bomen reduceren geluid, vangen fijnstof en CO₂ op en dienen als scherm. Bomenrijen langs doorgaande wegen zorgen daarnaast voor

verkeersgeleiding en meer verantwoord rijgedrag door het ‘tunneleffect’¹. Bomen langs doorgaande wegen hebben daarom een positief effect op de leefbaarheid in aangrenzende woongebieden.

Ook solitaire bomen kunnen deel uitmaken van een groenstructuur, bijvoorbeeld vanwege historisch belang, dendrologische waarden (soort, variëteit, zeldzaamheid) of groeiplaats².

Naast afzonderlijke objecten maken combinaties van groen- en waterobjecten deel uit van een groenstructuur. Het gaat veelal om plekken die een bijdrage leveren aan het groene karakter van de gemeente als geheel. Dit kunnen zowel publieke als private plekken zijn. Het zijn daarnaast plekken waar interactie met groen plaatsvindt, op zowel passieve als actieve wijze. Enkele voorbeelden:

- **Parken:** parken bestaan uit een verzameling van groenobjecten zoals bomen, grassen, beplantingen en waterpartijen. De groeninrichting nodigt uit tot ontmoeting, beweging, ontspanning en educatie. Parken fungeren als groene oases in bebouwde omgevingen en vervullen meerdere (sociale) functies;
- **Begraafplaatsen:** begraafplaatsen zijn bijzondere plekken. Op begraafplaatsen herdenken en herinneren we dierbaren, eren we plaatsgenoten die een bijzondere bijdrage leverden aan de gemeenschap en komen we tot bezinning. Het vele groen vormt de juiste achtergrond passend bij de emotie en sereniteit van een begraafplaats;
- **Volkstuincomplexen:** niet iedereen beschikt over een eigen buitenruimte maar velen hebben wel de behoefte om bezig te zijn in de natuur. Volkstuincomplexen vervullen deze behoefte. Sier- en moestuinen zorgen niet alleen voor een prettig aanblik, het onderhouden daarvan geeft mensen kennis en inzichten

¹ Zie [De onstuimige band tussen bomen en verkeer](#) (2016)

² Denk bijvoorbeeld aan het historisch belang van de [Anne Frankboom](#) of de bijzondere groeiplek van de [Anneville-eik in de middenberm van rijksweg A58](#)

over de natuur en draagt bij aan sociale binding door het delen van gezamenlijke interesses;

- **Sportcomplexen, recreatieterreinen en natuurgebieden:** sportvelden, recreatieterreinen en natuurgebieden zijn bij uitstek plekken die ontmoeting met gelijkgestemden en beweging stimuleren. Natuurgebieden en recreatieterreinen bestaan per definitie uit groen en water en zijn aantrekkelijke gebieden om tijd in door te brengen;
- **Particuliere terreinen:** ongeveer de helft van alle gronden in Nederland is in particulier bezit³. Het aanblik van particuliere terreinen draagt daarmee in grote mate bij aan de sfeer van de buitenruimte. Denk bijvoorbeeld aan de typerende uitstraling van lintdorpen – als Beets en Kwadijk – waar de vele boerderijen met erfbeplanting zorgen voor een groene en positieve belevingswaarde. Een groene omgeving heeft eveneens een positief effect op de woningwaarde⁴.

Een vastgestelde groenstructuur beschermt het groenblauwe netwerk en biedt kansen voor het verbinden van diverse groene en blauwe zones. Het versterken van deze verbindingen heeft voordelen voor mens en dier. Bijvoorbeeld het opzetten van recreatieve routes maakt het groen beter beleefbaar en geeft een impuls aan (lokale) natuur- en historische kennis, mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding, toerisme en de lokale economie. Een groenstructuur is de basis voor biodiversiteit en ecologische waarden, zeker in stedelijke omgevingen. Denk aan het verbinden van gebieden voor flora en fauna. Een groenstructuur versterkt diverse functies van groen.

³ Zie [Helft Nederlandse grond in particulier bezit](#) (5 januari 2012)

⁴ Zie [De prijs van de plek: woonomgeving en woningprijs](#) Planbureau voor de Leefomgeving (2006)

WAAR WIJ ONS OP RICHTEN

Groenstructuur

De gemeente Edam-Volendam heeft een rijke historie, een historie die onlosmakelijk verbonden is met het landschap en de relatie met de voormalige Zuiderzee. De ligging van Edam en Volendam heeft sterk bijgedragen aan de economische en sociaal-culturele ontwikkeling en identiteit van beide kernen. Dit wordt ondersteund door de vele groenblauwe structuren die de gemeente rijk is. Op basis van onder meer de Structuurvisie (2009) en de Visie Inrichting Openbare Ruimte (2017) zijn de netwerken, structuren en groene verblijfsruimten van de kernen Edam en Volendam in beeld gebracht⁵⁶.

Edam en Volendam

De kernen Edam en Volendam hebben een uitgebreid groen netwerk bestaande uit begeleidingsgroen en boomstructuren langs doorgaande wegen, open groene ruimten zoals parken en begraafplaatsen. De groene elementen zorgen voor verbinding tussen Edam en Volendam. Er zijn een aantal grote groene verbindingen zichtbaar:

- het open groene gebied langs de Monnickerdammerjaagweg (N247) richting de Zeddeweg (N257) met eveneens een verbinding via het Siem Lutpark;
- de groene geleiding langs de IJde die de oude kern van Edam verbindt met de oude kom van Volendam.
- Ook loopt er een groene oost-west verbinding vanaf de Monnickerdammerjaagweg tot aan de Zeedijk. Binnen deze verbinding vormen de bufferzone tussen Edam en Volendam (langs de Zuidpolderlaan), het groengebied in de Molenbuurt, natuurpark de Broeckgouw en de ecologische zone ten oosten

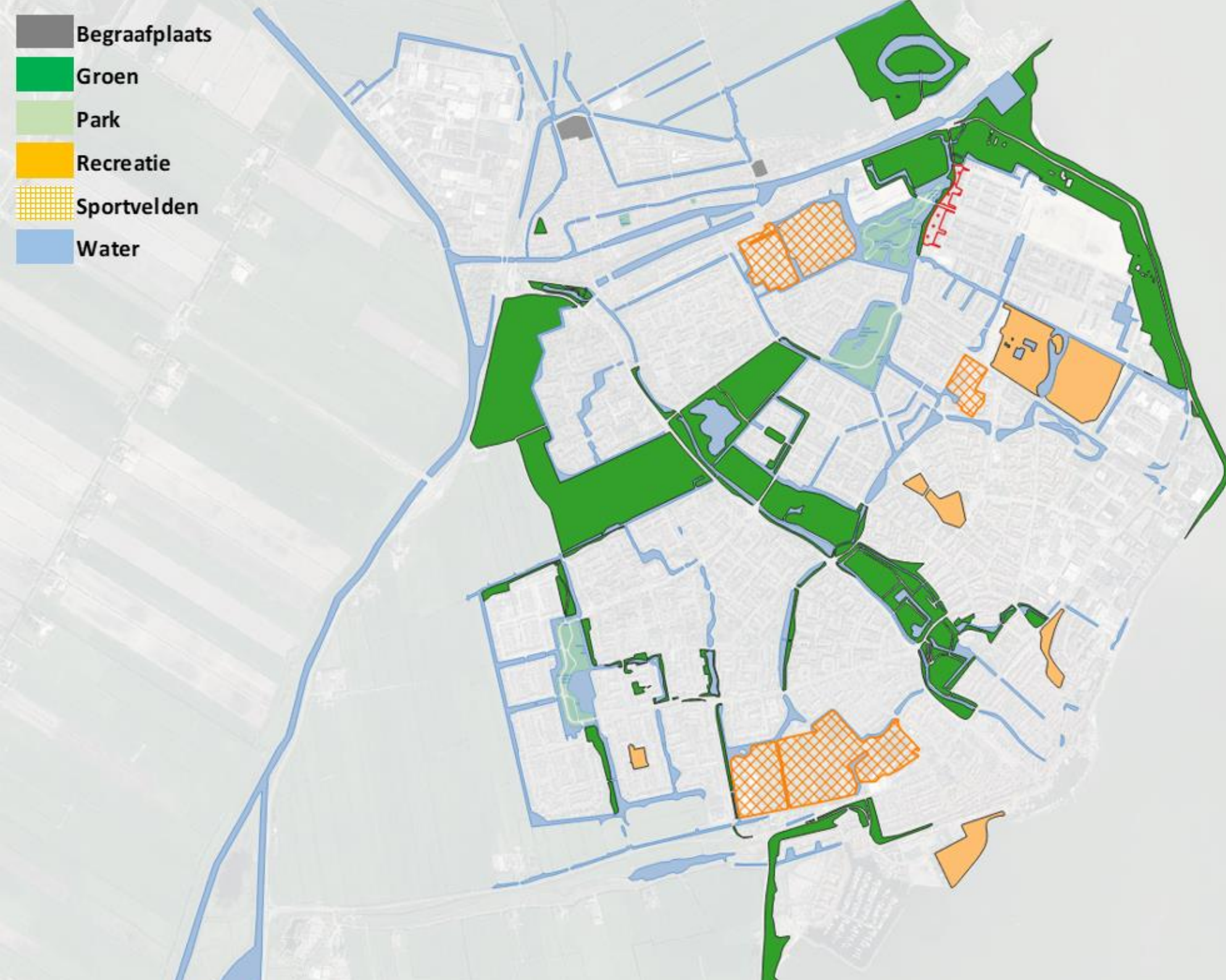
⁵ Zie [Structuurvisie Edam-Volendam](#) (2009)

⁶ Zie [Visie en Handboek Inrichting Openbare Ruimte](#) (2017)

Bestaande structuur

Te versterken structuur/toekomstig

van het natuurpark belangrijke groene faunaschakels en rustpunten.

De verbindingen bieden kansen voor het ontwikkelen van onder meer recreatieve wandel- en fietsroutes en ecologische verbindingen. Daarmee kan onder meer aansluiting worden gezocht met de ambities voor natuurontwikkeling gesteld door de provincie (zoals het gebied ten noorden van Fort Edam en langs de Zeddeweg).

Naast deze grote groene verbindingen zorgt het begeleidingsgroen langs de hoofdroutes voor verbinding, geleiding, herkenning en oriëntering. Op sommige punten markeren kleurrijke plantvakken de wijkentrees.

Het groen in de oude kern van Edam verdient speciale aandacht. De stratenhiërarchie, de waterlijnen in de vorm van grachten en de vesting als randafsluiting vormen de karakteristieke, historische elementen. De bomen langs de grachten en op de vesting markeren deze elementen. De kleinere, openbare plekjes, zoals het Jan van Wallendalplein en de open ruimte tussen Voorhaven 123-125, zorgen voor de nodige groene ruimten in de compact bebouwde kern. De begraafplaats bij de St. Nicolaaskerk en de Joodse begraafplaats vormen groene plekken van rust en bezinning. De plantenbakken geven de stadskern kleur.

Het groene netwerk kan niet los worden gezien van het blauwe netwerk. De IJ – die ontspringt in Oosthuizen en ook de grens vormt tussen Middelie en Warder – en het Oorgat, zijn de twee belangrijkste historische blauwe lijnen. Deze waterlopen hebben in grote mate bijgedragen aan de ontwikkeling van Edam en Volendam. De vele waterlopen geven de bredere, ruimtelijke context weer waarin de kernen Edam en Volendam zijn gelegen. De waterlopen spelen een belangrijke rol in de waterhuishouding van het veenpolderlandschap.

Zeevangpolder

De Zeevangpolder is een veenweidegebied met veel open water. Kenmerkend voor het gebied zijn de lange verkavelingsstroken die loodrecht op de ontginningsassen staan. De Zeevangpolder is aangewezen als Natura 2000 gebied en dient als rust- en foerageergebied voor enkele vogelsoorten. Het beheer van de Zeevangpolder is belegd bij de provincie Noord-Holland.

In de kernen in de Zeevangpolder zien we elementen die een bijzonder karakter hebben en deel uitmaken van de gemeentelijke groenstructuur. Nog meer dan Edam en Volendam hebben de kernen in de Zeevangpolder een duidelijke verbinding met het polderlandschap. Oosthuizen zit op een kruispunt van enkele van oorsprong belangrijke waterwegen zoals de Beemsterringvaart, de Zesstedenvaart en de Wijzend. Ook Beets zit op een splitsing van waterwegen. Het aandeel openbaar groen in de kernen is laag.

Wat betekent de groenstructuur?

De vele groenblauwe elementen geven de rijke en gevarieerde historie van de kernen binnen de gemeente Edam-Volendam weer. Deze elementen markeren de relatie met het veenpolderlandschap en vormen in samenhang de juiste ingrediënten voor een robuuste groenstructuur. Vanwege het meervoudig belang vormt behoud van de groenstructuur een belangrijk aandachtspunt.

GROEN EN KLIMAAT

In 2018 heerste in grote delen van Europa lange tijd droogte. Het neerslagtekort leidde onder meer tot natuurbranden, mislukte oogsten, lagere waterstanden en disfunctioneren van infrastructuur. De verwachting is dat de komende jaren langere perioden van droogte vaker zullen voorkomen. Maar ook zullen we vaker te maken krijgen met hevigere regenbuien en hogere temperaturen. Deze weersextremen zijn het gevolg van een veranderend klimaat. Omgaan met klimaatverandering vormt de grootste uitdaging van deze tijd. Op verschillende ruimtelijke schaalniveaus worden afspraken gemaakt over klimaatmitigatie en klimaatadaptatie. Klimaatverandering is een wereldwijd fenomeen en vereist een gezamenlijke aanpak.

Ook op het lokale niveau kan er veel gedaan worden om de negatieve gevolgen van klimaatveranderingen te minimaliseren. Groen speelt hierbij een essentiële rol.

IN EEN OOGOPSLAG

Wat we gaan doen:

In 2018 is de Duurzaamheidsagenda vastgesteld. Een van de hoofdambitie is klimaatadaptatie. Het groenbeleid sluit aan bij de maatregelen die binnen deze ambitie zijn genoemd. Een van die maatregelen is meer ruimte voor groen en water. Het uitgangspunt is maximale vergroening van de buitenruimte. De gemeente kan dit niet alleen en heeft hiervoor hulp nodig van inwoners en bedrijfsleven.

Openbare ruimte

In de openbare ruimte gaan we meer groen toevoegen. Bij deze ambitie voor meer groen geldt dat de toekomstbestendigheid van het groen een absolute voorwaarde is. Indien er geen of onvoldoende ruimte is voor groen, kijken wij naar alternatieven voor vergroening zoals waterdoorlatende verharding, het vergroten van de riolering, het gebruik van schaduwdoeken en het toepassen van waterpleinen.

Private ruimte

Het beleid voor het vergroenen van private ruimte is gericht op bewustwording en samenwerking. De gemeente Edam-Volendam is aangesloten bij Operatie Steenbreek en dat helpt ons bij campagnes en initiatieven om de private ruimte te vergroenen.

Financiële haalbaarheid (huidig budget):

- Vergroening openbare ruimte

- Vergroening private ruimte

Monitoring:

- **Vergroening openbare ruimte:** aan de hand van omvang groenareaal, kerngetallen groenbeheersysteem.

ONZE VISIE

Mitigatie en adaptatie

Klimaatbeleid richt zich op het voorkomen van verdere klimaatveranderingen, het terugdringen van bestaande klimaatveranderingen (mitigatie) en het verminderen van de kwetsbaarheid door klimaatverandering (adaptatie)¹. Met name op het gebied van adaptatie kunnen gemeenten lokaal een waardevolle bijdrage leveren, bijvoorbeeld door de openbare ruimte klimaatbestendig in te richten. Een klimaatbestendige openbare ruimte is beter in staat om te gaan met weersextremen zoals hevige regenbuien en hoge temperaturen. Hierdoor wordt de overlast van klimaatveranderingen beperkt.

Klimaatadaptatie: van techniek...

Steeds meer zijn wij ons ervan bewust dat het beperken van overlast van klimaatveranderingen op een meer natuurlijke wijze kan én moet. Lange tijd vertrouwden wij op technische oplossingen om zo om te kunnen gaan met weersextremen: een goed werkend rioolsysteem om regenwater op te vangen, en kunstmatige koeling, zoals airconditioning en klimaatbeheersing, om de temperatuur te kunnen reguleren.

...ook naar natuur

Technische oplossingen hebben zeker hun waarde binnen klimaatbestendigheid maar hebben ook een keerzijde. Technische oplossingen zijn niet alleen relatief duur in ontwikkeling, aanschaf en onderhoud, soms zijn zij tegenstrijdig aan het klimaatbeleid. Techniek maakt veelal gebruik van energie. Een toename van weersextremen leidt tot een toename van bijvoorbeeld het gebruik van pompinstallaties en airconditioning en daarmee dus ook tot meer CO₂ uitstoot. Aangezien het

verminderen van CO₂ uitstoot het belangrijkste mitigatiedoel is, is het van groot belang dat we zoeken naar aanvullende maatregelen, maatregelen die net zo effectief maar minder of helemaal niet nadelig voor het klimaat zijn.

Vanwege de waterbergende en temperatuurregulerende capaciteiten draagt groen bij aan een klimaatadaptieve openbare ruimte. In combinatie met water zorgt groen voor een aangename leefklimaat. Zo is het verkoelende effect van één grote, volwassen boom vergelijkbaar met dat van ongeveer tien airco's². In een klimaatbestendige openbare ruimte worden grijze elementen daarom veelal vervangen door groene en blauwe elementen.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Het zorgen voor klimaatmitigatie en klimaatadaptatie is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Zowel de oorzaken als de gevolgen van klimaatveranderingen zijn niet plaats- en tijdgebonden. In de toekomst kunnen wij ook hier te maken krijgen met de nadelige gevolgen van klimaatveranderingen door klimaatongunstig gedrag dat op dit moment aan de andere kant van de wereld wordt vertoond. Dit is de reden waarom afspraken over klimaatmitigatie en -adaptatie op mondiaal niveau een vereiste zijn om de oorzaken en gevolgen van klimaatveranderingen aan te pakken.

Ook op het lokale niveau geldt het principe van gedeelde verantwoordelijkheid. Een klimaatadaptieve gemeente is het resultaat van een gezamenlijke inspanning. De mate van klimaatbestendigheid van een gemeente wordt mede bepaald door de mate van klimaatbestendigheid van de buitenruimte als geheel.

¹ Zie [Nationale klimaatadaptatiestrategie](#) (2016)

² Zie [Climate proof cities: kennismontage hitte en klimaat in de stad](#) (WUR, 2011)

Ongeveer de helft van alle gronden in Nederland is in particulier bezit. Dit betekent dat alleen de openbare ruimte klimaatbestendig inrichten niet voldoende zal zijn om de gevolgen van klimaatveranderingen op te vangen. Het vergroenen van bijvoorbeeld bedrijventerreinen, gebouwen en particuliere tuinen levert een uiterst waardevolle bijdrage aan de mate van klimaatbestendigheid van de gemeente als geheel.

DE UITDAGINGEN

Hittestress

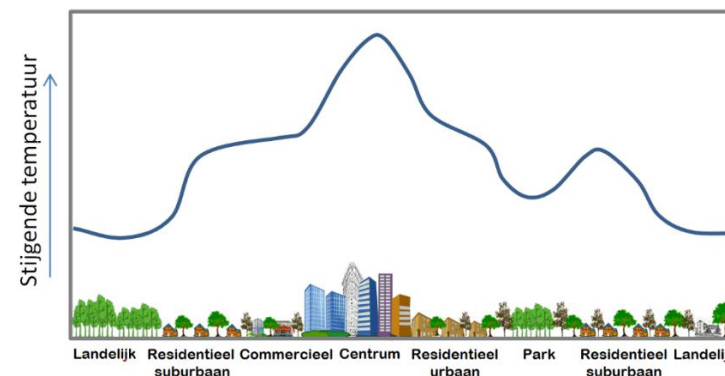
Op 25 juli 2019 ging in Nederland de temperatuur door de 40 graden grens heen. Een nieuw nationaal hittesterecord was daarmee een feit³. Het KNMI verwacht niet alleen dat de temperatuur toeneemt maar ook het aantal keer dat we te maken krijgen met zeer hoge temperaturen. Hoge temperaturen leiden tot hittestress. Hittestress leidt onder meer tot gezondheidsklachten, verminderde arbeidsproductiviteit, verstoring van infrastructuur, waterschaarste en schade aan de natuur⁴.

Met name in bebouwde omgevingen is er een verhoogde kans op hittestress. Door verdichting en verharding van het grondoppervlak ligt de temperatuur in bebouwde omgevingen hoger dan in meer natuurlijke omgevingen waar een groter deel van het grondoppervlak is begroeid. Het gaat daarbij om zowel de oppervlaktetemperatuur als de luchttemperatuur. De temperatuur in bebouwde omgevingen ligt hoger omdat verharding een lagere verdampingswaarde, minder reflecterend vermogen en een hoger warmteabsorberend vermogen heeft dan begroeiing.

- **Verdamping:** verdampingsprocessen hebben een verkoelend effect op de luchttemperatuur. Het open karakter van begroeide

oppervlakten zorgt voor een goede vochtverdamping in en uit de grond. Daarnaast verdampt groen ook vocht;

- **Reflecterend en absorberend vermogen:** gebruikte materialen in de bebouwde omgeving hebben qua warmte een lager reflecterend en hoger absorberend vermogen dan groenblauwe elementen. Dit betekent dat de gebruikte materialen in de bebouwde omgevingen meer warmte vasthouden dan groen en water. Daarnaast stralen sommige materialen al bij geringe opwarming zelf warmte uit;
- **Sky view factor:** de 'sky view factor' houdt in de hoeveelheid lucht die zichtbaar is vanaf de grond. Hoge bouwvormen en verdichting kenmerken de bebouwde omgeving. Door de hoogte en dichtheid van de bebouwing is er vanaf de grond minder lucht zichtbaar. In combinatie met de gebruikte materialen kunnen bebouwde omgevingen moeilijk warmte kwijtraken.

Bovenstaande factoren zorgen ervoor dat in omgevingen met relatief weinig groen en veel verharding de warmte langer blijft hangen met een hogere temperatuur tot gevolg. Daarnaast spelen er nog andere factoren een rol bij temperatuurverschillen zoals ligging en CO₂ uitstoot (door bijvoorbeeld verkeer en verhoogd energieverbruik)

³ Zie [Temperatuur door historische grens van 40° C](#) (KNMI, 2019)

⁴ Zie [Mindmap hitte in de stad](#) voor een volledig overzicht van de gevolgen van hittestress (HvA, 2019)

Door de ligging aan het water, het open polderlandschap en de vele singels en waterpartijen is de toename van hitte in de gemeente Edam-Volendam over het algemeen beperkt. Zowel uit de klimaatkaart van HHNK als de eigen gemeentelijke klimaatstresstest blijken met name de bedrijventerreinen aanzienlijk warmer te zijn⁵.

Op het bedrijventerrein in Oosthuizen valt de mate van hittestress mee vanwege de beperkte omvang van het terrein en de ligging tussen vele watergangen.

Bedrijventerreinen zijn vaak functioneel ingericht: veel verharding en weinig groen. Deze combinatie van veel verharding en weinig groen verhoogt de temperatuur en daarmee de kans op hittestress. Naast gevolgen voor de gezondheid leidt hittestress tot verminderde arbeidsproductiviteit. Dit heeft een nadelig effect op de lokale economie. In warme perioden leidt een hogere temperatuur op bedrijventerreinen ook tot een verhoogd energieverbruik (en CO₂ uitstoot), bijvoorbeeld door het toenemende gebruik van airconditioning.

Veel bedrijven hebben platte daken. Deze hebben een nadelig effect op het werkklimaat. Platte daken bieden echter ook kansen voor vergroening. Een plat dak - mits voldoende sterk - is ideaal voor het aanleggen van een groen dak. Een groen dak biedt verkoeling, werkt geluiddempend en isolerend, heeft waterbergende capaciteiten waarmee het rioolstelsel ontlast kan worden en heeft een positief effect op biodiversiteit.

Volgens de klimaatatlas van het HHNK heeft de aanwezige bebouwing op de bedrijventerreinen in Edam, Volendam en Oosthuizen grote potentie voor het realiseren van groene daken⁶. Landelijk zijn er initiatieven om bedrijventerreinen te verduurzamen, zoals Bedrijventerreinen

Energiepositief (BE+), een netwerk van partijen dat streeft naar energiepositieve en CO₂ neutrale bedrijventerreinen binnen 10 jaar⁷.

Naast de huidige 'hitte eilanden' kan de Randstedelijke woningvraag leiden tot hittestress op meer plekken in de gemeente. De vraag naar woningen is groot terwijl de beschikbare ruimte relatief beperkt is. Het oplossen van een omvangrijke woningvraag binnen beperkte ruimte heeft verdichting tot gevolg. Verdichting betekent over het algemeen minder ruimte voor groen. Verdichting biedt echter wel kansen voor bijvoorbeeld het toepassen van innovatieve, niet grondgebonden groenconcepten, zoals gevelgroen, daktuinen en verhoogde parken.

Hevige regenbuien

Met het toenemen van de temperatuur neemt ook het aantal hevige regenbuien toe. Sinds 1906 is de jaarlijkse neerslag in Nederland met 18% toegenomen. Deze toename hangt samen met warmere lucht door klimaatveranderingen. Warme lucht neemt meer waterdamp op. Uit de door het KNMI opgestelde klimaatscenario's blijkt dat winters natter worden en zomers droger afgewisseld met hevige regenbuien⁸.

De klimaatatlas van het HHNK geeft aan dat een hevige regenbui vooral nadelige gevolgen heeft voor de oude kom van Volendam. Een aantal wegen en straten - waaronder een deel van de Julianaweg - worden onbegaanbaar. In dat gebied is een deel van de bebouwing ook gemarkeerd als (mogelijk) kwetsbaar voor negatieve gevolgen van wateroverlast.

Een mogelijke oorzaak voor de kwetsbaarheid van wegen en bebouwing bij een hevige regenbui is het relatief weinige groen. Groen heeft een

⁵ Klimaatstresstest wateroverlast gemeente Edam-Volendam. Antea Groep, 2019

⁶ Bijvoorbeeld: om de gezondheid en biodiversiteit in de stad te verbeteren heeft de gemeente Utrecht dit jaar meer dan 300 bushaltes voorzien van een sedumdak..

⁷ Zie website [Bedrijventerreinen Energieplus](#)

⁸ Zie [Zware neerslag](#) (website KNMI)

belangrijke (tijdelijke) waterbergende functie. Begroeiing zorgt voor een geleidelijke opname van het water in de grond waardoor ook verdroging wordt tegengegaan en verzakking wordt vertraagd.

Hevige regenbuien en droogteperioden betekenen dat er soms teveel water en soms te weinig water beschikbaar is. Doordat groen en onverharde grond het aanbod aan water reguleert, zorgt dit niet alleen voor een kleiner risico op waterschade aan infrastructuur, het zorgt ook waterreserves gedurende een droogteperiode. Een grote hoeveelheid water kan echter ook negatieve gevolgen hebben voor groen. Te veel water leidt tot een hogere grondwaterstand met wortelrot en zuurstofgebrek tot gevolg.

Droogte

Er is sprake van droogte wanneer de vraag naar water het aanbod overstijgt. Door hogere temperaturen in de zomer is de vraag naar water – door zowel mensen, dieren als planten – groter. Droogte heeft veel negatieve gevolgen. Droogte leidt onder meer tot het droogvallen van waterlopen, lagere grondwaterstanden met mogelijk verzakking en paalrot tot gevolg, economische schade, verzilting van de bodem en schade aan de natuur.

Het effect van droogte op groen is wisselend en onder meer afhankelijk van de bodem en groensoort. Bodems met gunstige eigenschappen, zoals de aanwezigheid van kleideeltjes, organisch materiaal en een goede bodemstructuur, zijn beter in staat om water vast te houden. Daarmee wordt de schade aan groen door droogte beperkt. Echter, bodems met minder goede eigenschappen kunnen het negatieve effect van droogte op groen juist versterken bijvoorbeeld omdat het

groen niet diep genoeg kan wortelen om bij het grondwater te komen vanwege een ongunstige bodemstructuur. In de gemeente Edam-Volendam zijn de effecten van droogte op het openbaar groen beperkt vanwege de hier aanwezige bodemsoort en hoge grondwaterstand.

Groen ondervindt ook op andere wijze hinder van droogte, onder andere door verzilting. Met name in West-Nederland zorgt verzilting ervoor dat de kwaliteit van het stedelijk groen onder druk komt te staan. Verzakking, onder meer veroorzaakt door droogte en inpoldering, wordt genoemd als een van de belangrijkste oorzaken van toenemende verzilting⁹.

WAAR WIJ ONS OP RICHTEN

Samenhangend beleid

Klimaatmitigatie- en adaptatie staan hoog op de politieke agenda. Vanuit de startnotitie groenbeleid wordt klimaat als een ‘zwaar belang’ gewogen vanwege de relatie met veiligheid en gezondheid¹⁰. Er wordt daarom niet alleen vanuit groen gewerkt aan het klimaatvraagstuk maar ook vanuit andere disciplines binnen de gemeente Edam-Volendam. In 2017 is de Duurzaamheidsagenda vastgesteld waarin doelen voor klimaatmitigatie- en adaptatie voor de gemeente Edam-Volendam staan omschreven¹¹. In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) is er aandacht voor klimaatbestendigheid, met name de te verwachten wateroverlast in relatie tot de capaciteit van het rioolstelsel¹².

De gemeentelijke klimaatstresstest die in 2019 is opgesteld, brengt de lokale gevolgen van weersextremen in beeld. Hoewel de klimaatatlas van het HHNK een goed, indicatief beeld schetst van de gevolgen, geeft de klimaatstresstest een accurater beeld van de lokale gevolgen van

⁹ Zie [Verzilting in Nederland: oorzaken en perspectieven](#) (WUR, 2011)

¹⁰ Zie [Startnotitie Groenbeleid 2018-2023](#) (pagina 3)

¹¹ Zie [Duurzaamheidsagenda Edam-Volendam 2018-2022](#) (2017)

¹² Zie [Gemeentelijk Rioleringsplan Edam-Volendam 2018-2023. Samen water ruimte geven.](#)

weersextremen. De resultaten van de klimaatstresstest zijn bij het opstellen van dit groenbeleidsplan nog niet bekend.

Klimaatambities vanuit groen

De aandacht voor klimaat vanuit verschillende disciplines schetst het belang van een gezamenlijke en samenhangende aanpak. Vanuit groen sluiten wij daarom aan bij de genoemde initiatieven. Een van de maatregelen in de Duurzaamheidsagenda is het opnemen van meer ruimte voor groen en water in inrichtings-, beheer-, en beleidsplannen waaronder het bestemmingplan. Vanuit groen onderstrepen wij deze ambitie nogmaals. Wij vatten ‘meer ruimte voor groen’ in zowel letterlijke als figuurlijke zin op. Letterlijk door in de openbare ruimte zowel boven- als ondergronds meer ruimte te geven aan en voor groen. Maar ook figuurlijk, dat er in de genoemde plannen meer aandacht komt voor de belangen en positieve eigenschappen van groen.

Vergroening publieke ruimte

Onze ambitie is maximale vergroening van de buitenruimte. Voor het groen in het openbare ruimte hanteren we één richtlijn: het groen dient toekomstbestendig te zijn. Dit betekent onder meer dat er rekening wordt gehouden met het gewenste eindbeeld van het groen¹³. Wanneer de omstandigheden niet geschikt zijn om het gewenste eindbeeld te halen, prefereren we voor andere inrichtingsvormen.

Een andere mogelijkheid is het gebruik van wadi's, een groene ‘opvangbak’ in de openbare ruimte voor tijdelijke waterberging. Voor een goede werking van een wadi is het wel van absoluut belang dat de verharding de juiste afschot heeft zodat (hemel)water ook richting de wadi stroomt.

¹³ De visie en definitie voor kwalitatief en toekomstbestendig groen staat omschreven in het [hoofdstuk groenbeheer- en onderhoud](#).

Bovengenoemde voorbeelden zijn illustratief voor onze visie dat een klimaatbestendige openbare ruimte een samenwerking is tussen ‘groene’ en ‘grijze’ disciplines. Omdat groen meer voordelen biedt dan alleen het leveren van een bijdrage aan een klimaatbestendige openbare ruimte, blijven we wel een voorkeur houden voor ‘echt’ groen als invulling van maximale vergroening.

Vergroening private ruimte

Voor het klimaatbestendig maken van de gehele buitenruimte is het van belang dat ook andere overheden en grondeigenaren van particuliere terreinen nadenken over het nemen van klimaatadaptieve maatregelen. Voor het klimaatbestendig maken van de gemeente hebben wij dan ook hulp nodig van onze inwoners, ondernemers en diverse belangenorganisaties. In de Duurzaamheidsagenda hebben we als prioriteitsmaatregel opgenomen:

- het maken van prestatieafspraken met woningcorporaties waarin we vastleggen welke bijdrage zij leveren aan het klimaatbestendig maken van de gemeente;
- duidelijk maken aan onze inwoners wat zij zelf kunnen doen om de gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan, bijvoorbeeld door communicatie, tegengaan van verstening en aansporen tot vergroening.

De gemeente Edam-Volendam heeft zich recentelijk aangesloten bij Operatie Steenbreek. Deze stichting zet zich in voor vergroening van de buitenruimte, onder andere door het vervangen van tegels voor groen in particuliere tuinen en de openbare ruimte.

Vanuit de Metropool Regio Amsterdam (MRA) is het initiatief ‘Park om de hoek’ opgezet. Met dit initiatief kunnen bewoners gezamenlijk een plek

bij hen om de hoek transformeren van een versteende naar een groene omgeving¹⁴.

Dit zijn een aantal voorbeelden maar er zijn tal van andere maatregelen die men kan nemen die vrij laagdrempelig zijn. Bijvoorbeeld het opvangen van regenwater met een regenton en het plaatsen van plantenbakken ('mobiel groen'). Wij geloven in het positief stimuleren van onze inwoners en ondernemers omdat alle kleine beetjes helpen.

In het kader van de Duurzaamheidsagenda is er onder inwoners van de gemeente Edam-Volendam een enquête gehouden over duurzaamheid en klimaatverandering¹⁵. In de enquête zijn er vragen gesteld over de maatregelen die de gemeente Edam-Volendam zou moeten nemen. We stellen voor een aanvullende peiling te houden om onder meer een beeld te krijgen naar de maatregelen die onze inwoners zelf zouden kunnen of willen nemen.

De resultaten geven een beeld over de mate van draagkracht per type maatregel. Door initiatieven op te zetten voor maatregelen die een relatief grote draagkracht hebben, kan er met een vrij minimale inspanning al veel worden bereikt ('laaghangend fruit').

¹⁴ Zie [Park om de hoek](#)

¹⁵ Zie [Duurzaamheidsagenda Edam-Volendam 2018-2022](#) (pagina 56 t/m 58)

GROEN EN PARTICIPATIE

Meedoen aan de maatschappij is belangrijk voor de fysieke en geestelijke gezondheid van al onze inwoners. De inrichting van de openbare ruimte speelt een belangrijke rol in het gebruik daarvan en vormt de ruimtelijke context waarin participatie plaats kan vinden. Met name groene ruimten nodigen uit tot onder meer beweging, ontmoeting en ontspanning. Met de juiste groeninrichting kunnen we diverse beleidsthema's uit het maatschappelijk domein ondersteunen. Denk aan het speelruimtebeleid of het organiseren van allerlei evenementen in onze parken en andere groene ruimten. In de gemeente Edam-Volendam zien we groen als gebruikruimte waar al onze inwoners van kunnen genieten.

IN EEN OOGOPSLAG

Wat we gaan doen:

Groen speelt een belangrijke rol voor onze inwoners om mee te doen aan de maatschappij. Wij passen daarom toe:

- de mogelijkheden voor zelf- en medebeheer van openbaar groen;
- een groeninrichting die ondersteuning biedt aan aanpalend beleid zoals het speelruimtebeleid.

Zelf- en medebeheer

Om onze inwoners te betrekken bij de kwaliteit van de openbare ruimte en om de sociale cohesie te bevorderen, faciliteren wij zelf- en medebeheer van buurt- en straatgroen. Met ondersteuning van de gemeente kunnen inwoners zelf invulling geven aan de groeninrichting van hun straat of buurt.

Vanwege het buurtoverstijgende belang van de hoofdgroenstructuur is participatie voor dit type groen (stads- en wijkgroen) gericht op informatie- en inspraakprocedures.

Speelruimtebeleid

In het kader van het Speelruimtebeleid heeft de gemeenteraad in september 2019 gekozen om scenario 3 verder uit te werken. Onderdeel van dit scenario is het creëren van centrale buurtplekken met meer uitdaging en avontuurlijk spelen. Vanuit groen wordt dit beleidsvoornemen ondersteund door te kiezen voor een groeninrichting passend bij de wensen van inwoners en de inrichting van de speelplek. Investerings voor de centrale buurtplekken worden gedekt vanuit het budget voor speelruimtebeleid.

Financiële haalbaarheid (huidig budget):

Monitoring:

- **Zelf- en medebeheer:** informatie over beheermaatregelen wordt opgenomen in het groenbeheersysteem;
- **Speelruimtebeleid:** informatie over de gekozen groeninrichting wordt opgenomen in het groenbeheersysteem. De voortgang van het speelruimtebeleid wordt gemonitord vanuit de desbetreffende vakdiscipline.

ONZE VISIE

Socialisatie en participatie

Mensen zijn in hoge mate gesocialiseerd. Van jongs af aan leren mensen hoe om te gaan met anderen. Omgang met anderen is uiterst belangrijk voor het leren van nieuwe competenties en vaardigheden, voor de ontwikkeling van de eigen identiteit, voor het geven en ontvangen van troost en liefde. Tot op hoge leeftijd is socialisatie belangrijk voor de vorming en ontwikkeling van mensen. Het is een levenslang lerend en vormend proces.

Socialisatie vindt op verschillende plekken plaats: thuis, op school, op werk, via sport- en hobbyverenigingen maar ook in de openbare ruimte. De keuze voor de plek waar gesocialiseerd wordt hangt samen met redenen waarom mensen specifieke plekken bezoeken. Bijvoorbeeld vanwege de aantrekkelijkheid van een plek of omdat er op een specifieke plek bepaalde activiteiten plaatsvinden.

Socialisatie vindt veelal plaats door middel van participatie. Ofwel: de omgang met anderen komt tot stand doordat je kan meedoen. Meedoen aan sport, meedoen op school of werk, meedoen aan het creëren van een fijnere leefomgeving. Kortom: participatie is meedoen aan de maatschappij.

Groen als participatiemotor

Groen prikkelt meerdere zintuigen. Het aanzicht van groen gedurende vier seizoenen, de geur van opkomende bloemen in het voorjaar, het gekriebel van gras onder je voeten tijdens de zomermaanden, het geknisper van afgevallen blaadjes in de herfst, wind die door de bladeren van bomen ruist. Groen is een totaalbeleving van het lichaam. Groen kan je zien, ruiken, horen, voelen en proeven.

Een groene openbare ruimte nodigt daarom uit om erop uit te gaan, activiteiten te ondernemen en mensen te ontmoeten. Het stimuleert beweging, ontmoeting en ontspanning en brengt mensen bij elkaar. Groen draagt zo bij aan je fysieke en geestelijke gezondheid. Groen is goed voor het tegengaan van gevoelens van stress en eenzaamheid en bevordert persoonlijke ontwikkeling en zingeving.

Groen is ook goed voor onze gezondheid op een andere manier. Groen zorgt voor schone lucht (onder meer fijnstof en CO₂ reductie) en voor aangenamere temperaturen tijdens de zomermaanden. Vanwege de grote belevingswaarde en vele positieve eigenschappen vinden wij dat groen méér is dan alleen verfraaiing van de buitenruimte. De groene ruimte is ook gebruikruimte en stimuleert daarmee allerlei vormen van socialisatie en participatie.

WAAR WIJ ONS OP RICHTEN

De groene gebruikruimte

De gemeente Edam-Volendam kent veel groene ruimten die voor allerlei activiteiten gebruikt worden. Het burgemeester Boelenspark wordt in de wintermaanden gebruikt als schaatsbaan, in de zomer als festivalterrein. Ook vinden we in het park een speeltuin. Daarnaast telt de gemeente zo'n 120 formele speelplekken.

Ook zien we op plekken meer informeel gebruik van groen, bijvoorbeeld inwoners die zelf picknicktafels, voetbaldoeltjes en volleybalnetten plaatsen op het gras¹. Dit onderschrijft het belang van de groene gebruiksruimte.

Tussen beheer en gebruik van de openbare ruimte is er een natuurlijke wisselwerking: een aantrekkelijke openbare ruimte stimuleert en ondersteunt een bepaald type gebruik, het type gebruik bepaalt de inrichting en de kwaliteit van de openbare ruimte. Binnen de gemeente hebben we daarom niet alleen beleid voor het beheer van de openbare ruimte maar ook beleid voor het gebruik van de openbare ruimte. Door gezamenlijk op te trekken kunnen meerdere beleidsdoelen worden gerealiseerd.

Speelruimtebeleid

Op dit moment wordt er gewerkt aan de actualisatie van het speelruimtebeleid. Recentelijk heeft de gemeenteraad het scenario voor de actualisatie vastgesteld². In het vastgestelde scenario wordt ingezet op realisatie en instandhouding van kleinere speelplekjes met eenvoudige toestellen en centraal gelegen buurtspeelplekken met meer uitdaging en avontuurlijk spelen.

Voor de belevingswaarde van speelplekken speelt groen een belangrijke rol.

Het merendeel van de inwoners van de gemeente Edam-Volendam geeft aan behoefte te hebben aan een meer natuurlijke inrichting van de speelplekken. Inwoners willen ook graag meedenken over de inrichting.

¹ Het is niet toegestaan om speeltoestellen, zoals schommels, te bevestigen aan bomen vanwege het gebrek aan controle op veiligheid en kans op aansprakelijkheid (zie ook artikel 4:12 bescherming van bomen, punt 2 van de [Algemene plaatselijke verordening](#))

² Zie [voorstel](#) en [besluit](#) speelruimtebeleid

Ook geven inwoners aan dat een hogere verblijfswaarde wenselijk is, bijvoorbeeld meer schaduwplekjes³.

In de gemeente Edam-Volendam zijn meerdere centraal gelegen groene ruimten die geschikt zijn voor het realiseren van meer avontuurlijke speelplekken. Het benutten van deze plekken betekent ook een aanpassing van de huidige groeninrichting. Belangrijke aspecten bij de keuze voor de groeninrichting zijn de belevingswaarde, de bespeelbaarheid en de beheerbaarheid, zowel in technische als financiële zin.

Het gebruik van dergelijk groen leidt tot versneld kwaliteitsverlies van het groen waardoor de levensduur afneemt. Gezien de doelgroep is een ander aandachtspunt dat er goed wordt gelet op mogelijke schadelijkheid dan wel giftigheid van de groeninrichting. Ondanks het meer avontuurlijk en onverzorgd karakter willen wij de kans op gezondheidsnadelen zo goed als mogelijk uitsluiten.

Hondenbeleid

Honden hebben een positief effect op de fysieke en geestelijke gezondheid van mensen. Het uitlaten van een hond zorgt voor de nodige beweging. Daarnaast kan het gezelschap van een hond gevoelens van eenzaamheid tegengaan.

Honden geven ook overlast en soms gevaar. Hondenpoep is stevast één van de grootste ergernissen⁴. In de Algemene plaatselijke verordening zijn daarom bepalingen opgenomen over het opruimen van hondenpoep, het aanlijnen van honden en plekken waar honden niet zijn toegestaan. In de

³ Zie [Evaluatie speel- en sportplekken in Edam Volendam](#)

⁴ In 2017 gaf een kwart van de inwoners van de gemeente Edam-Volendam aan overlast te ervaren van hondenpoep. Zie: [Regionale Omnibusenquête Edam-Volendam 2017](#).

gemeente Edam-Volendam geldt overal een aanlijn- en opruimplicht, tenzij anders aangegeven. Zo zijn er op enkele plekken binnen de gemeente losloopgebieden en grasstroken waar de aanlijnplicht niet geldt; ook daar geldt wel de opruimplicht⁵. Om de opruimplicht te accommoderen staan er bij de loslooplekken speciale hondenpoepbakken. Daarnaast zijn wij bereid om aanpassingen in de groeninrichting te doen om het hondenbeleid te ondersteunen.

Het hondenbeleid is toe aan actualisatie. De huidige indeling van losloopgebieden en grasstroken in Edam en Volendam is in 2009 vastgesteld. Daarnaast ontbreekt het aan formele losloopgebieden in de kernen in de Zeevangpolder. In eerste instantie is de actualisatie gericht op het doortrekken van het huidige beleid, waarbij uitbreiding van het aantal losloopgebieden wordt onderzocht.

Participatie

We staan echter ook open voor een andere invulling van het hondenbeleid maar leggen het initiatief hiertoe neer bij onze inwoners. Als voorbeeld: in buurgemeente Purmerend hebben inwoners van een wijk gezamenlijk een nieuwe hondenbeleidskaart opgesteld. In samenspraak met alle inwoners (zowel hondenbezitters als niet-hondenbezitters) hebben inwoners uitlaatroutes ingetekend en plekken waar honden mogen loslopen en waar honden niet zijn toegestaan. Daarnaast was er een wens voor een zogeheten hondenontmoetingsplek, een omheind gedeelte in een park waar honden en hondenbezitters elkaar kunnen ontmoeten. Het beheer van deze ontmoetingsplek ligt grotendeels in handen van de inwoners. De gemeente ondersteunt hen door middel van plaatsing van hondenpoepbakken en een omheining. Ook hebben inwoners zelf een Facebook pagina opgericht om foto's en

verhalen te delen. Uit andere wijken hebben inwoners inmiddels ook aangegeven om het hondenbeleid op een dergelijke manier vorm te willen geven.

In het kader van participatie staan wij open voor ideeën van inwoners om het hondenbeleid vorm te geven. Belangrijkste voorwaarden hiervoor zijn dat het initiatief hiertoe bij inwoners ligt en dat er brede draagkracht bestaat voor de aangedragen ideeën.

Parken

Vanwege de ruimte en het groene karakter nemen parken een bijzondere plek in, zeker in bebouwde omgevingen waarbij rust, groen en ruimte nogal eens onder druk staat. In een park genieten mensen van rust en natuur, worden er allerlei sport- en spelactiviteiten georganiseerd en vinden grote evenementen plaats. Parken dienen ook als waterbuffer en bieden kansen voor het versterken van de biodiversiteit.

De uiteenlopende functies van een park vullen elkaar niet altijd even goed aan. Het vinden van de juiste inrichting en beheerregime om het gebruik te ondersteunen vormt daarmee een uitdaging. De kwaliteit van de inrichting van een park kan versneld achteruitgaan wanneer het park anders gebruikt wordt dan waar deze voor is ingericht. Dit brengt hogere beheerkosten met zich mee.

Omdat een park niet alleen bestaat uit groen maar ook uit onder meer verharding en straatmeubilair is het advies om een integrale analyse over het gebruik en de mogelijkheden per park te maken.

⁵ Zie artikel 2.57 Loslopende honden en artikel 2.58 Verontreiniging van honden van de [Algemene plaatselijke verordening](#).

Bewonersparticipatie

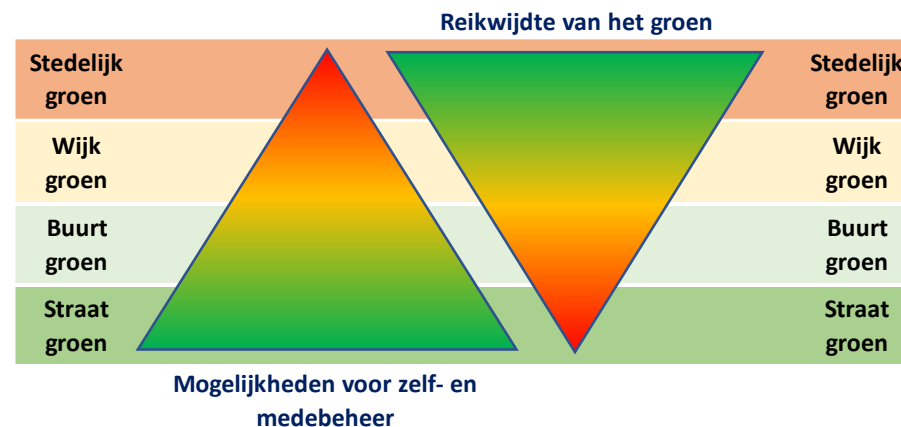
Passend bij de faciliterende rol van de gemeente bieden wij ruimte aan onze inwoners om vrijwillig mee te helpen met onderhoud aan het openbaar groen. Zelf- en medebeheer biedt voordelen voor zowel de gemeente als inwoners. Bijvoorbeeld:

- het geeft inwoners kans om een verhoogd kwaliteitsniveau te realiseren bovenop het kwaliteitsniveau waarop wij als gemeente het groen onderhouden;
- het geeft inwoners kans om te kiezen voor een andere invulling van plantvakken, passend bij de eigen smaak en uitstraling van de straat;
- inwoners raken meer betrokken bij hun eigen leefomgeving. Ze zijn bijvoorbeeld eerder geneigd andere zaken te melden bij de gemeente, zoals losliggende stoeptegels en defecte straatverlichting. De interactie tussen gemeente en bewoners wordt verhoogd;
- het geeft inwoners kans om zelf invloed uit te oefenen op hun eigen buurt waarmee ook de waardering voor de eigen buurt toeneemt;
- samenwerking tussen inwoners leidt tot minder anonimiteit en meer sociale cohesie.

Kansen voor zelf- en medebeheer zien wij vooral binnen het buurt- en straatgroen. Deze typen groen lenen zich daar goed voor omdat het door een relatief kleine groep inwoners intensief wordt beleefd. Voor inwoners is het interessant om het groen in hun eigen buurt te onderhouden omdat ze daar vaker tegenaan kijken dan bijvoorbeeld begeleidingsgroen langs doorgaande wegen.

Vormen van zelf- en medebeheer aan groene elementen zoals genoemd in de groenstructuur achten wij minder geschikt. Dit type groen heeft een grotere reikwijdte en vervult daarmee een groter gemeenschappelijk

belang. De ligging, omvang en samenstelling van dit type groen vereist in veel gevallen ook een aanpak waarbij specialistische kennis, professionele gereedschappen en beroepskleding een vereiste zijn alsmede het nemen van de juiste voorbereidingen en maatregelen om een veilige werksituatie te creëren.

GROEN EN BIODIVERSITEIT

Parken, waterlopen, bomen, het groen langs doorgaande wegen. Groene objecten en verblijfruimten zijn niet alleen goed voor de leefbaarheid van wijken en buurten, ze vormen ook een onderkomen voor vele soorten planten en dieren. De rijke variatie aan planten en dieren speelt een cruciale rol voor al het leven op aarde. Minder variatie betekent dat bepaalde soorten gaan overheersen en de natuur daarmee uit balans raakt. Een verstoorde balans heeft grote gevolgen voor de mens.

Hoewel biodiversiteit, net als klimaat, een wereldwijd vraagstuk is, kunnen we als gemeente ook lokaal de biodiversiteit versterken. Bijvoorbeeld door het toepassen van een bepaald beheerregime voor gras. Of het inrichten van oevers met een natuurlijke uitstraling. In de gemeente Edam-Volendam zien we meerdere kansen voor biodiversiteit. Deze kansen willen wij de komende jaren structureel gaan benutten.

IN EEN OOGOPSLAG

Wat we gaan doen:

Om de biodiversiteit binnen onze gemeente te versterken, passen we toe:

- een aangepast maairegime en lokale, inheemse kruidenmengsels;
- het aanleggen en onderhouden van natuurvriendelijke oevers;
- monitoring en bestrijding invasieve exoten;
- de principes uit Basiskwaliteit Natuur.

Aangepast maairegime

Langs wegen en in parken passen we ons maairegime aan en gebruiken we lokale, inheemse kruidenmengsels. Hiermee ontstaat een rijke variatie aan planten en dieren en versterken we de biodiversiteit. Het geeft meer kleur en verhoogt daarmee ook de aantrekkelijkheid van de gemeente.

Natuurvriendelijke oevers

Een andere maatregel die wij nemen om de biodiversiteit te bevorderen is het vervangen van oeverbeschoeiing door natuurvriendelijke oevers. We leggen natuurvriendelijke oevers aan daar waar dat technisch mogelijk en financieel haalbaar is.

Invasieve exoten

We monitoren de ontwikkeling van uitheemse, overwoekerende planten zoals de Japanse duizendknoop en de reuzenberenklauw. We brengen de groeiplaatsen in beeld en verwijderen planten daar waar ze een direct risico vormen voor de maatschappij.

Financiële haalbaarheid (huidig budget):

Monitoring:

- **Aanpassing maairegime en natuurvriendelijke oevers:** gegevens over beheermaatregelen nemen we op in het groenbeheersysteem;
- **Monitoring invasieve exoten:** we registreren groeiplaatsen, soort en omvang van invasieve exoten.

ONZE VISIE

Het belang van biodiversiteit

Biodiversiteit betekent letterlijk ‘afwisseling van leven’ en omvat alle levensvormen op aarde. Het voorkomen van verschillende plant- en diersoorten houdt de natuur in balans en is daarmee van onmisbaar belang. Uitsterving van plant- en diersoorten heeft zeer ernstige gevolgen voor het leven op aarde. Een rijke variatie aan plant- en diersoorten is nodig voor bijvoorbeeld bestuiving van planten en landbouwgewassen, het beheersen van plagen en voor de productie van onder meer zuurstof, voedsel, kleding, medicijnen en bouwmaterialen.

Biodiversiteit draagt ook bij aan natuurbeleving en educatie. Kleurrijke beplanting verhoogt de aantrekkelijkheid van woonomgevingen. Soortenkennis van de natuurlijke omgeving draagt bij aan bewustwording van het belang van biodiversiteit.

Net als klimaat is biodiversiteit een wereldwijd vraagstuk. Echter, op elk ruimtelijk schaalniveau zijn maatregelen mogelijk om de biodiversiteit in stand te houden dan wel te versterken. Voor insecten en bepaalde vogelsoorten is variatie in plantsoorten, openheid en gelaagdheid van het groen van groot belang. Een diverse en complexe vegetatiestructuur biedt

schuil- en nestgelegenheden en de mogelijkheid om te overwinteren en foerageren.

Op lokaal niveau kan dit worden bereikt door bijvoorbeeld het maaibeheer aan te passen. Door op het juiste moment en met de juiste frequentie een bepaald maaipatroon toe te passen, kan biodiversiteit versterkt worden zonder het optreden van bijvoorbeeld verruiging of andere onbedoelde, nadelige effecten. Maar ook het gebruik van kruidenmengsels, bloemrijke bermen en het aanleggen van natuurvriendelijke oevers zijn veelvoorkomende maatregelen die gemeenten toepassen om betere leefomstandigheden te creëren voor plant, mens en dier.

DE UITDAGINGEN

Beheerbudget en biodiversiteit

Veel gemeenten hebben de afgelopen decennia te maken gehad met teruglopende budgetten voor het beheren van de openbare ruimte. Een op de tien gemeenten bezuinigt zelfs ‘te hard’ en haalt daarmee de door hen zelf vastgestelde kwaliteitsnormen niet¹. Gemeenten geven aan dat de decentralisatie van het sociaal domein onder meer geleid heeft tot druk op de beheerbudgetten. Het vaakst wordt groenbeheer als eerste bezuinigingspost genoemd².

Binnen groenbeheer wordt er op verschillende manieren omgegaan met teruglopende budgetten. Soms wordt de vastgestelde kwaliteitsnorm verlaagd zodat er minder onderhoud nodig is. Maar ook wordt intensief te beheren groen vervangen voor groen dat makkelijker te onderhouden is, bijvoorbeeld door het toepassen van minder plantsoorten of het

¹ Zie [10 procent gemeenten bezuinigt op onderhoud](#). Binnenlands Bestuur, 11 mei 2016.

² Zie [Vervangingspiek openbare ruimte op til](#). Binnenlands Bestuur, 8 april 2016

vervangen van heesterbeplanting voor gras. Deze maatregelen worden genomen om het groenbeheer te vereenvoudigen en de kwaliteit van het aanwezige groen te versterken.

Hoog groeiend groen levert soms ook onveilige situaties op. Daarom worden deze maatregelen ook genomen zodat de verkeersveiligheid niet in het geding komt of voor het wegnemen van gevoelens van sociale onveiligheid.

De genoemde beheermaatregelen hebben een negatief effect op de lokale biodiversiteit. Het toepassen van minder variatie en meer eenzijdig groen leidt tot vermindering van biodiversiteit. Het microklimaat verandert en er zijn minder schuil- en nestgelegenheden en minder foerageergebieden. Sommige plant- en diersoorten verdwijnen waardoor andere plant- en diersoorten gaan overheersen. Het evenwicht raakt daarmee lokaal verstoord. Ook leidt het toepassen van eenzijdig groen tot minder aantrekkelijke woonomgevingen en vermindering van natuurbeleving en educatie.

Het streven naar meer biodiversiteit kan gevolgen hebben voor het beheerbudget. Het toepassen van meer soorten betekent meer variëteit in beheer dat kan leiden tot hogere beheer- en onderhoudskosten. De uitdaging is om de biodiversiteitsambitie binnen bestaande budgetten te realiseren. Dit kan bijvoorbeeld door het aanpassen van het maaibeheer en het sortiment.

Invasieve exoten

Invasieve exoten zijn plant- en diersoorten die van oorsprong niet in Nederland voorkomen. Diersoorten zoals de muskusrat, de Aziatische hoornaar en de Nijlgans en plantsoorten zoals ambrosia,

reuzenberenklauw en Japanse duizendknoop worden in Nederland steeds vaker gesignaleerd. Invasieve exoten zijn om verschillende redenen – zowel bedoeld als onbedoeld – in Nederland geïntroduceerd. Doordat ze uitheems zijn, hebben ze veelal geen natuurlijke vijanden en kunnen ze gaan overheersen en woekeren. Dit leidt tot verdringing van inheemse plant- en diersoorten en heeft daarmee een nadelig effect op de lokale biodiversiteit en ecosystemen.

Invasieve exoten zijn niet alleen nadelig voor de biodiversiteit, ook hebben zij maatschappelijke gevolgen. Invasieve exoten veroorzaken schade aan infrastructuur en vormen zelfs soms gevaar voor de volksgezondheid.

Invasieve exoten zijn wijdverspreid binnen Europa. Om de exoten te bestrijden en om verdere verspreiding tegen te gaan is er Europese wetgeving en een Unielijst opgesteld³. Voor invasieve exoten die op de Unielijst zijn geplaatst geldt een handelsverbod en de plicht om populaties die voorkomen te verwijderen. Indien verwijderen niet mogelijk is, geldt de plicht om verspreiding zoveel mogelijk te voorkomen om schade te beperken.

Het bestrijden van invasieve exoten is een lang, intensief en kostbaar proces. Van sommige plantsoorten blijven de zaden jaren kiemkrachtig waardoor de kans op verspreiding aanwezig blijft. Daarnaast zijn er voor sommige plantsoorten, zoals de Japanse duizendknoop, nog geen echt effectieve bestrijdingsmethoden beschikbaar om de plant lokaal uit te roeien. Overigens staat Japanse duizendknoop anno 2019 nog niet op de Unielijst.

³ Zie [EU-exotenverordening1143/2014](#)

WAAR WIJ ONS OP RICHTEN

Meer structuur in beheer

De huidige groene structuur biedt nu al voldoende mogelijkheden voor biodiversiteit. Het groen langs doorgaande wegen zorgt voor de nodige faunaverbindingen, zowel met het omringende landschap als tussen de diverse parken. De bomen zijn ideale nestgelegenheden voor vogels. Oudere bomen bieden een onderkomen voor onder meer vleermuizen en uilen.

Een belangrijk onderdeel van ons groenbeleidsplan is het aanbrengen van meer structuur in onze beheeractiviteiten. Met het aanbrengen van structuur kunnen we het groen doelmatiger beheren. Doelmatiger in tijd, geld en ambities. Een van die ambities is gericht op versterken van de lokale biodiversiteit. Dit doen wij onder meer door in te zetten op aanpassing van het maaibeheer, het aanpassen van het beplantingsassortiment en het onderzoeken van de mogelijkheden voor meer natuurvriendelijke oevers.

Maaibeheer

Bermen

Naast de verkeerskundige functie hebben bermen een belangrijke ecologische functie. In ecologisch opzicht vormen de bermen een belangrijke schakel tussen verschillende groene elementen. Via de bermen kan ook worden aangesloten op omringende natuur. Op die manier kan natuur meer de bebouwde omgeving ingetrokken worden, één van de uitgangspunten van de Rijksoverheid. Via de bermen kan ook aansluiting gezocht worden met Basiskwaliteit Natuur. Bij het opstellen van het landschapsplan zal dat nader worden uitgewerkt.

Het toepassen van een specifiek maairegime leidt tot soortenrijke graslanden en bloemrijke bermen waarmee de natuurwaarde wordt

verhoogd. Ecologisch beheerde bermen vormen leefgebieden voor tal van plant- en diersoorten en zorgen voor de verbinding tussen natuurgebieden en ecologische zones. Daarnaast zorgen bloemrijke bermen voor een groen en kleurrijk aanzicht.

In de gemeente Edam-Volendam zien we voldoende kansen voor het toepassen van ecologisch bermbeheer. Het groen langs de hoofdroutes en doorgaande wegen, zoals aangegeven in de groenstructuur, vormen ideale groene corridors voor de migratie van diersoorten. Op sommige plekken langs doorgaande wegen maaien we nu al minder frequent, bijvoorbeeld langs de Dijkgraaf de Ruiterslaan en langs doorgaande wegen in Beets, Hobrede, Kwadijk, Middellie en Oosthuizen. Ook zaaien we op enkele plekken kruidenmengsels en bloembollen in, zoals langs de Dijkgraaf Poschlaan. Vooralsnog gebeurt dit op incidentele basis.

Primair hebben bermen een verkeerskundige functie. Een berm zorgt voor de opsluiting van een weg, biedt uitwijkmogelijkheden en plaats voor allerlei inrichtende beheerobjecten zoals verkeersborden, bewegwijzering, straatverlichting en meubilair. Daarnaast worden bermen gebruikt voor de aanleg van kabel- en leidingentracés. Vanwege de meervoudige functies van bermen is ecologisch beheer niet overal geschikt. Hoog groeiend groen kan bijvoorbeeld zorgen voor minder overzicht en daarmee verkeersonveilige situaties.

Het juiste maa- en beheerregime verhoogt de ecologische waarde van bermen, bijvoorbeeld door gras 1 á 2 keer per jaar te maaien en het maaisel na uitvoering van de maaierwerkzaamheden af te voeren. Het afvoeren van maaisel zorgt voor verschralling waarbij er minder voedingsstoffen vanuit het maaisel in de bodem terechtkomen. Dit leidt tot een herstel van de natuurlijke balans van de aanwezige voedingsstoffen in de bodem. Hierdoor heeft de natuurlijke vegetatie meer kans om zich te ontwikkelen. Het proces kan worden versneld door

het nemen van grondverbeteringsmaatregelen en het bijzaaien van bloemenmengsels. Om de lokale biodiversiteit te bevorderen is het wel van belang dat er gekozen wordt voor inheemse mengsels.

Parken

De diverse parken binnen de gemeente Edam-Volendam vervullen belangrijke ecologische waarden. Bij het ontwerp en aanleg van natuurpark langs de IJde hebben ecologische principes voorop gestaan. De nadruk is gelegd op natuurlijke elementen die bij het Waterlandse veenweidegebied horen, zoals drassige graslanden, bloemrijke oevers, open water en riet en op enkele plekken kleine bouselementen⁴. Minder streekgebonden is het groengebied bij de Molenbuurt langs de Dijkraaf De Ruiterslaan. Dit is bij 'toeval' ontstaan omdat niet het gehele en geplande woningbouwprogramma is gerealiseerd. Omdat het terrein deels bouwrijp is gemaakt komen er plant- en diersoorten voor die van nature voorkomen op zandgronden in het oosten en zuiden van Nederland⁵. Hoewel dit niet direct aansluit op de omringende natuur, betekent het wel een extra dimensie voor de biodiversiteit in de gemeente Edam-Volendam.

Ruw gras vormt een goede basis voor biodiversiteit. Ruw gras wordt jaarlijks 1 á 2 keer gemaaid. In onze parken, rondom sportcomplexen en langs het water maaien we het gras nu al met een jaarlijks zeer lage frequentie. Bijvoorbeeld: natuurpark de Broeckgouw en de aangrenzende ecologische zone kennen goede omstandigheden voor onder meer rugstreeppadden, karekieten en watersalamanders⁶.

Naast maaifrequentie kan ook het toepassen van een bepaald maaipatroon de biodiversiteit versterken. Voor onze parken onderzoeken

we de mogelijkheden hiervoor. Voor biodiversiteit is het bijvoorbeeld van belang om wisselend te maaien. Door steeds een deel van het gras in het park te laten staan, biedt je kleine zoogdieren en insecten schuilmogelijkheden en daarmee kansen om een veilige oversteek te maken of te overwinteren. Juist in parken zal dit een versterking van biodiversiteit betekenen omdat parken veelal grote, open ruimten zijn. Gefaseerd maaien geeft het park ook een gevarieerd aanzicht.

Natuurvriendelijke oevers

Natuurvriendelijke oevers zijn oevers met een geleidelijke overgang van water naar land. De natuurlijke overgang vormt een beschutte leefomgeving voor onder meer kikkers, padden, kleine zoogdieren en insecten en biedt ook verschillende plantensoorten van nat naar droog een geschikte groeiplaats. De oevers bieden schuil- en nestgelegenheden en voedselplekken. Sommige oeverplanten gaan algengroei tegen. Daarmee leveren natuurvriendelijke oevers ook een positieve bijdrage aan de waterkwaliteit. Doordat de oevers minder steil aflopen wordt er ook meer ruimte gecreëerd voor water. Vanuit klimaat en waterberging een onmisbare eigenschap! Natuurvriendelijke oevers hebben een belangrijke ecologische waarde en dragen zo bij aan instandhouding en vergroting van lokale biodiversiteit. Daarnaast zorgt het aanzicht van weelderig groeiende planten langs de waterkant voor een positieve en groene beleving

Natuurvriendelijke oevers passen we nu nog op kleine schaal toe binnen de gemeente Edam-Volendam. In en om natuurpark de Broeckgouw zijn alle oevers natuurvriendelijk ingericht en passen we ecologisch beheer

⁴ Zie Natuurpark Edam-Volendam (Stichting Groenslag, 1990).

⁵ Zie Milieubeleidsplan gemeente Edam-Volendam (2008)

⁶ Zie [Natuurpark de Broeckgouw](#)

toe. Ook in het natuurpark langs de IJde vinden we een natuurvriendelijke oever, nabij de Speelderij.

Gezien de vele positieve eigenschappen van natuurvriendelijke oevers onderzoeken we of we meer oevers ecologisch kunnen inrichten. Op plekken waar oeverbescherming vervangen wordt, kijken we nu al of het mogelijk is om oevers natuurvriendelijk en ecologisch in te richten. Niet op elke plek is dit mogelijk omdat bijvoorbeeld de stabiliteit van de waterkant dit niet toelaat of vanwege beperkte ruimte.

Bestrijding invasieve exoten

Het bestrijden van invasieve exoten en het tegengaan van verdere verspreiding is om meerdere redenen van belang. Invasieve exoten vormen een risico voor de maatschappij, soms voor de volksgezondheid maar zeker ook voor de lokale biodiversiteit.

Op dit moment is het areaal aan invasieve exoten beperkt. Binnen het reguliere groenonderhoud nemen we gepaste maatregelen voor het verwijderen van de planten.

GROENBEHEER EN ONDERHOUD

Binnen de kernen van de gemeente Edam-Volendam beheren we onder meer 1.400.000 m² gras, 100.000 m² bosplantsoen, 90.000 m² heesters en 14.000 bomen. De wetten van de natuur en de dynamiek van de maatschappij zorgen voor een uitdagende beheertaak. Deze taak voeren wij grotendeels uit met onze eigen dienst, een dienst die beschikt over vakkennis, lokale kennis en flexibel inzetbaar is. Desondanks wordt het groenonderhoud door onze inwoners verschillend gewaardeerd. Om mogelijke kwaliteitsverschillen van het groenonderhoud binnen de kernen op te vangen gaan we meer structuur aanbrengen in onze beheeractiviteiten. Dit doen wij vanuit een bepaalde beheervisie. Met het opstellen van een visie op beheer en onderhoud volgen wij één van de adviespunten op uit het juryrapport volgend uit onze deelname aan de nationale groencompetitie Entente Florale (2018).

IN EEN OOGOPSLAG

Wat we gaan doen:

Om de kwaliteit van het openbaar groen in de kernen te verbeteren passen we toe:

- De beheerfilosofie *'het juiste groen op de juiste plek'*;
- Een objectief beheerkader om het groen op structuur te onderhouden;
- Instandhouding en uitbreiding groenareaal.

'Het juiste groen op de juiste plek'

Voor het vervangen van bestaand groen en het aanleggen van nieuw groen houden wij rekening met de ruimte dat groen boven- en ondergronds nodig heeft. Dit zorgt ervoor dat het groen kan uitgroeien naar het gewenste eindbeeld tegen minimale beheer- en onderhoudskosten. Hiermee verkleinen we ook het ontstaan van schade aan andere objecten, zoals wortelopdruk en schade aan kabels en leidingen. Veiligheidsrisico's en aansprakelijkheid worden geminimaliseerd. 'Het juiste groen op de juiste plek' zorgt voor vitaal groen dat onder ideale omstandigheden kan uitgroeien, zo beter haar functies kan uitoefenen en daarmee zorgt voor een gezonde en groene leefomgeving.

De keuze voor toekomstbestendig groen begint al bij de ontwerpfase. Niet alleen is er aandacht voor ruimte, het gekozen groen moet ook passen bij de (sociale) omgeving, fysieke omstandigheden (zoals bodemsoort, klimaat en resistentie tegen ziekten en plagen) en het geldende beheer- en onderhoudsregime.

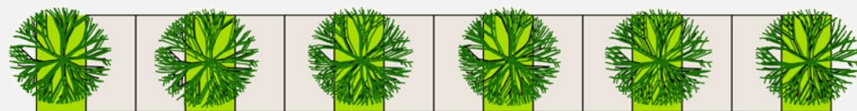
Objectief beheerkader

Wij hebben de wens van de gemeenteraad (gewoon goed) vertaald naar kwaliteitsniveau B (CROW). Hiermee sluit de kwaliteit van het groen aan op het kwaliteitsniveau van andere disciplines in de openbare ruimte en op het advies uit de Visie Openbare Ruimte (2017). Door met beeldkwaliteit te werken, heeft iedereen eenzelfde beeld hoe het openbaar groen in de

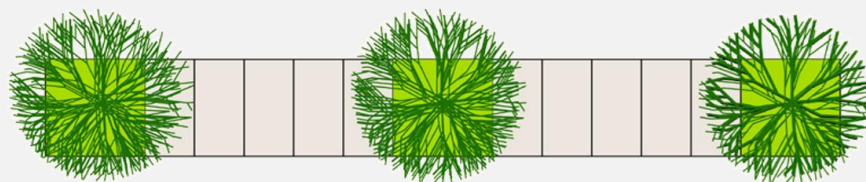
gehele gemeente er minimaal uit ziet. Hierop stemmen wij onze beheeractiviteiten af en onderhouden wij het groen meer op structuur.

Instandhouding en uitbreiding groenareaal

Groen heeft vele functies. Het uitgangspunt is dan ook maximale vergroening van de buitenruimte. Dit betekent dat wij gaan voor instandhouding van het huidige groenareaal en - waar mogelijk - ons groenareaal verder uitbreiden. We hanteren wel het principe van toekomstbestendig groen. De kwaliteit van het groen gaat boven de hoeveelheid groen; 'minder' groen van goede kwaliteit heeft een betere, groenere uitstraling én een groter effect dan 'veel' groen van matige kwaliteit.

Veel kleine bomen in kleine groenvakken tussen parkeerplaatsen.

Minder bomen in grote groenvakken met hetzelfde belevingseffect.

Bomen

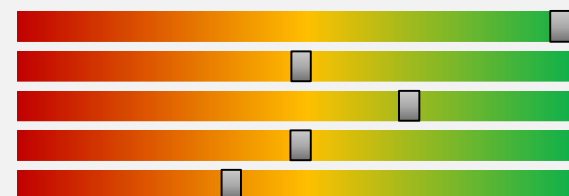
Bomen zijn van onmiskenbaar belang. Daarom planten we bomen één-op-één terug. Echter, wanneer de groeiomstandigheden niet ideaal zijn - bijvoorbeeld vanwege ruimtegebrek of omdat de soort niet in de omgeving past - kijken wij naar andere oplossingen. Dit kan in enkele gevallen betekenen dat het aantal bomen minder wordt, maar daar staat een betere kwaliteit tegenover.

Bomen geven soms ook overlast, zoals schaduwwerking en bladval. Dit zijn natuurlijke bijverschijnselen. Gezonde, toekomstbestendige bomen kappen wij niet wanneer inwoners overlast ervaren van deze verschijnselen. Met

beheermaatregelen proberen wij wel de overlast te minimaliseren. Om overlast bij vervanging van bestaande bomen of het planten van nieuwe bomen te voorkomen, houden wij bij de aanplant rekening met de omgeving. Ook voor bomen geldt dus onze visie van 'het juiste groen op de juiste plek'

Financiële haalbaarheid (huidig budget):

- Kwaliteitsniveau B
- Kwetsbare plekken
- Vervanging groen/bomen
- Areaaluitbreiding
- Ontwerp en onderzoek

Monitoring:

- **Kwaliteitsniveau B:** periodieke beeldkwaliteitsmetingen;
- **Omvang groenareaal:** kerngetallen groenbeheersysteem;
- **Kwaliteit en veiligheid bomen:** periodieke boom(veiligheids)controles;

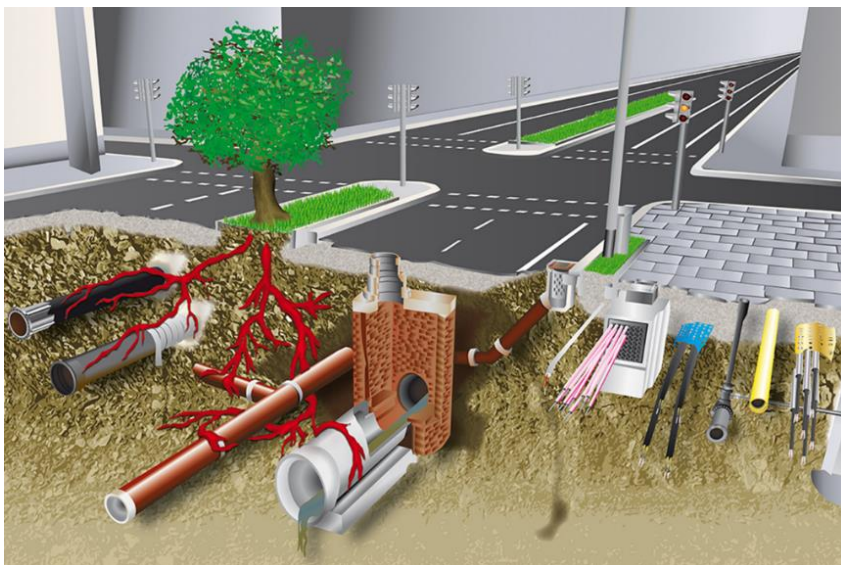
ONZE VISIE

Ruimte voor groen

Groen groeit en bloeit, kleurt en geurt, verwelkt en sterft af. Groen is levend materiaal waarvan de levensduur en kwaliteit sterk afhankelijk is van diverse factoren: het soort groen, de onder- en bovengrondse groeiruimte, bodemsoort en -gesteldheid, natuurlijke omstandigheden, maatschappelijke ontwikkelingen, de geleverde onderhoudsinspanning. Met name in stedelijke omgevingen is goed groenbeheer uitdagend. In omgevingen waar relatief veel mensen wonen, komen verscheidende – soms tegenstrijdige – belangen bijeen. Vaak zijn dat ook plekken waar de ruimte beperkt is.

De maatschappij vraagt om ruimte maar groen ook. Daarnaast varieert het ruimtegebruik van groen. Net als mensen en dieren is groen een organisme dat gedurende haar levensduur van vorm en omvang verandert. Het gevolg is dat de hoeveelheid ruimte dat groen – zowel boven- als ondergronds – nodig heeft, toeneemt naarmate het groen ouder wordt. Wanneer bij de aanleg van groen onvoldoende rekening wordt gehouden met het toekomstige ruimtegebruik van het groen leidt dit tot voortijdig verlies van kwaliteit en hogere beheerkosten.

Beperkte ruimte voor groen geeft ook problemen voor andere beheerdisciplines in de openbare ruimte. Wortels van bomen kunnen schade veroorzaken aan zowel onder- als bovengrondse infrastructuur. Denk aan schade aan riolering, kabels en leidingen en het opdrukken van verharding. Dit kan leiden tot veiligheidsrisico's en verhoogde aansprakelijkheidsstelling.

Groen = maatwerk

Bij het planten van groen en vooral bomen – zowel in nieuw te ontwikkelen gebieden als ter vervanging van bestaand groen – is het uitgangspunt: *'het juiste groen op de juiste plek'*. We streven naar een groeninrichting die past bij de fysieke en sociale omgeving. We kijken daarbij niet alleen naar de benodigde onder- en bovengrondse ruimte maar ook naar aspecten als bodemgesteldheid, functionaliteit, uitstraling, financiële beheerbaarheid en omgevingswensen.

De positieve eigenschappen van bomen

Bomen zijn van groot belang voor de kwaliteit van de leefomgeving. Bomen hebben een gunstig effect op de luchtkwaliteit, werken verkoelend en geluiddempend, verbeteren de structuur van de bodem voor optimale waterberging en functioneren als ecosystemen wat goed is voor de biodiversiteit. Daarnaast zijn bomen van grote invloed op de sfeer en beleving van de buitenruimte. Met name volgroeide bomen zijn imposante verschijningen.

Zij nemen zowel boven- als ondergronds ook flink wat ruimte in. Ter verbeelding: het wortelpakket ondergronds heeft ongeveer dezelfde omvang als de kroon bovengronds. Het wortelpakket is omvangrijk vanwege verankering en omdat bomen moeten worden voorzien van voldoende water, zuurstof en andere essentiële nutriënten.

DE UITDAGINGEN

De druk ondergronds

Het beheren van bomen in bebouwde omgevingen is een uitdagende taak. De kwaliteit en omvang van het bomenbestand staat onder druk door de drukte boven- en ondergronds en de vele (maatschappelijke) – en soms tegenstrijdige – belangen op een relatief beperkt stuk grond.

Ondergronds concurreren boomwortels om ruimte met ondergrondse infrastructuur.

Boomwortels zoeken de makkelijkste weg naar vocht of voedsel. Dat leidt vaak tot schade aan funderingen, riolering, kabels en leidingen. Een voorbeeld hiervan is een opening in het riool, een bron van ruimte, zuurstof en voeding. Diktegroei van de wortels vergroot de opening, waardoor schade ontstaat. Daarnaast raakt het riool verstopt doordat de wortels alle ruimte vinden om te groeien.

Ook het opdrukken van bestrating is een gevolg van de diktegroei van de wortels. Boomwortels vinden vlak onder de verharding voeding door onder andere condensvorming. De wortels worden dikker, waardoor de verharding ter plaatse wordt opgedrukt.

Wortels en kronen

Het wortelpakket van een boom verhoudt zich direct met de kroon van de boom. Te weinig ruimte ondergronds betekent dat het wortelpakket onvoldoende kan groeien, waardoor ook de groei van de kroon stagneert. De boom behoudt echter wel zijn intentie om te groeien. In combinatie met de beperkte ruimte leidt dit tot kwaliteitsverlies. Bomen worden daardoor vatbaarder voor ziekten en plagen en kunnen voortijdig sterven.

Het deels verwijderen van het wortelpakket biedt geen oplossing. De boom zal dan een deel van de kroon afstoten, omdat het wortelpakket drastisch is gereduceerd. Het gevolg is een groot risico op vallende takken en instabiele bomen.

Ditzelfde gebeurt bij grondophogingen. Door de verhoogde druk worden wortels dichtgedrukt. Hierdoor zijn zij minder goed in staat om water, voeding en zuurstof op te nemen. De wortels sterven af waardoor de boom een deel van de kroon zal afstoten.

Bomen passen zich aan wisselende omstandigheden aan. Hoewel niet direct waarneembaar, heeft dit over het algemeen wel directe gevolgen voor de gezondheid en de levensduur van de boom. Wanneer de omstandigheden niet optimaal zijn, gaan bomen in overlevingsstand staan. Onvoldoende water (door onder meer droogte) leidt bijvoorbeeld tot minder bladzetting of zelfs voortijdig bladval. Soms herstelt een boom van veranderingen in de directe nabijheid, maar vaak zijn de ingrepen rond de boom dermate groot, dat de boom uiteindelijk overlijdt. De gemiddelde leeftijd van bomen in een stedelijke omgeving is dan ook beduidend minder dan van een boom in een natuurlijke omgeving. De gemiddelde leeftijd van een stadsboom is 34 jaar.

Boomziekten- en plagen

Bomen kunnen ook te maken krijgen met ziekten, schimmels en plagen. Het gaat om voor de boomsoort specifieke ziekten en plagen zoals de eikenprocessierups, essentaksterfte, kastanjabloedingsziekte, iepziekte en Massariaziekte (platanen). Het afsterven van het blad, verkleuringen in het blad of op de bast en schimmelsporen kunnen duiden op een ziekte of plaag. Soms genezen bomen weer, in andere gevallen leiden ziekten tot het afsterven van bomen. Bomen die geïnfecteerd zijn met bijvoorbeeld essentaksterfte en kastanjabloedingsziekte vormen een veiligheidsrisico vanwege de kans op dode en vallende takken.

Gevolgen voor beeldbepalende boomstructuren

Ziekten en plagen hebben ook nadelige gevolgen voor beeldbepalende boomstructuren, vooral als de boomstructuur uit één soort bestaat. Door de nabijheid van soortgenoten kan een ziekte makkelijker overslaan, zowel ondergronds via wortelstelsels als bovengronds via kronen. Voor instandhouding van boomstructuren is het raadzaam om verschillende boomsoorten toe te passen. Afwisseling in boomsoort verkleint de kans op het overslaan van ziekten. Het rooien van enkele zieke bomen zal een

minimale impact hebben op de boomstructuur als geheel waarmee boomstructuren, ook in tijden van ziekten en plagen, goed in stand gehouden kunnen worden.

Bestrijding

Elke ziekte of plaag is uniek in haar voorkomen en bestrijding. Voor de aanpak van iepziekte zijn bepalingen opgenomen in de Algemene plaatselijke verordening van de gemeente Edam-Volendam¹ vanwege het risico voor andere iepen in de wijde omgeving. In de jaren zeventig waren de gevolgen van de iepziekte dermate groot, dat protocollen ter bestrijding en preventie wettelijk zijn vastgelegd.

Voor essentaksterfte en kastanjabloedingsziekte bestaat nog geen goede aanpak. Dit zijn relatief nieuwe ziektes, waarvoor nog geen uniforme aanpak voor bekend is. Deze nieuwe ziektes zijn ook een gevolg van klimaatveranderingen. De hogere temperaturen worden niet door alle soorten even goed verdragen. Sommige soorten worden daardoor zwakker en dus gevoeliger voor ziekten.

Bomen kunnen al met al een veiligheidsrisico vormen. Vanuit de algemene zorgplicht worden bomen daarom periodiek gecontroleerd. Op basis van deze inspecties worden ziektebeelden en het verloop daarvan in beeld gebracht. Op basis van de periodieke controles nemen we maatregelen om risico's voor de maatschappij te minimaliseren.

Eikenprocessierups

De eikenprocessierups is een actueel probleem. De rups vormt niet zozeer een risico voor de boom zelf maar wel voor de volksgezondheid. In 2019 zijn ook in de gemeente Edam-Volendam de eerste meldingen van de

eikenprocessierups binnengekomen. In ongeveer 10% van de eikenbomen in beheer van de gemeente zijn nesten waargenomen.

Vanwege de grootte van het probleem heeft Rijksoverheid het Kennisplatform Eikenprocessierups opgericht². Voor het bestrijden van de eikenprocessierups zijn verschillende methoden in ontwikkeling. Vooralsnog is er geen éénduidige oplossing. Natuurlijke bestrijding geldt momenteel als de meest geschikte methode. Door specifieke bloemmengsels toe te passen bevorderen we de biodiversiteit en vergroten we het aantal natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups.

Maatschappelijke overlast

Regelmatig komen bij de gemeente klachten binnen over bomen en verzoeken om bomen te kappen dan wel te snoeien. Inwoners ervaren overlast door bijvoorbeeld schaduwwerking, blad-, vrucht-, of bloemval, vogels in bomen en honingdauw. De klachten zijn over het algemeen het gevolg van normale 'bijverschijnselen' van bomen. Vanuit de gemeente stellen we het algemeen belang boven het individuele belang. Grote en gezonde bomen zijn van grote waarde.

Slechts incidenteel geven we gehoor aan verzoeken tot het snoeien of kappen van bomen. De overlast die inwoners ervaren heeft doorgaans niets te maken met de boomconditie. Soms kunnen bepaalde vormen van overlast met beheermaatregelen echter wel worden geminimaliseerd. Zo zijn lindebomen met een verminderde weerstand vatbaarder voor bladluis. Afscheiding van bladluis geeft overlast in de vorm van een plakkerige substantie (honingdauw) op onder meer auto's en stoepen. Door grondverbeteringsmaatregelen kan de weerstand van lindebomen worden verhoogd. Bladluizen hebben meer moeite om door het taaiere

¹ Zie artikel 4:12a Bestrijding iepziekte (hoofdstuk 4: bescherming van het milieu en het natuurschoon, afdeling 3: het bewaren van houtopstanden) van de [Algemene plaatselijke verordening](#).

² Zie <https://processierups.nu/>

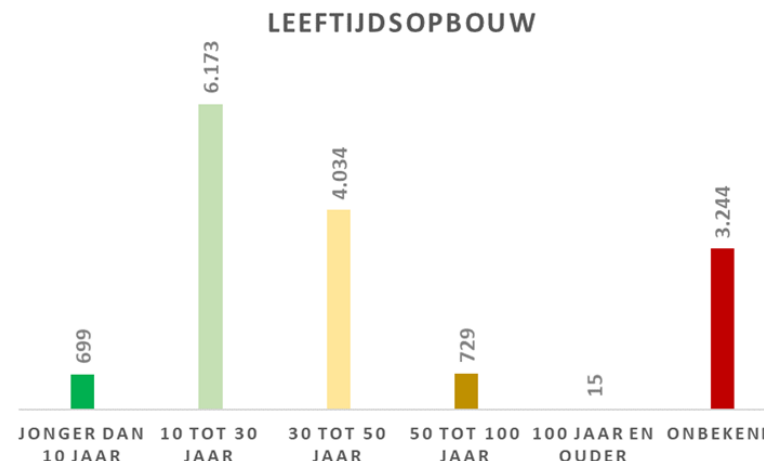
blad heen te prikken waardoor de boom als voedingsbron niet meer interessant is en de luizenoverlast afneemt.

Om overlast van bomen zo veel mogelijk te voorkomen, wordt de boomsoortkeuze afgestemd op de omgeving. We kijken goed hoe de omgeving is ingericht en wordt gebruikt of gebruikt gaat worden. Er is inmiddels veel kennis over bomen en er is ook een ruim assortiment op de markt. Hierdoor kan er goed ingespeeld worden op de omstandigheden waarin een boom komt te staan. Door vanaf de eerste planvorming tot en met de aanleg rekening te houden met de eisen en groeiprognoze van bomen kan de overlast voor de bewoners tot een (zeer) aanvaardbaar minimum worden beperkt.

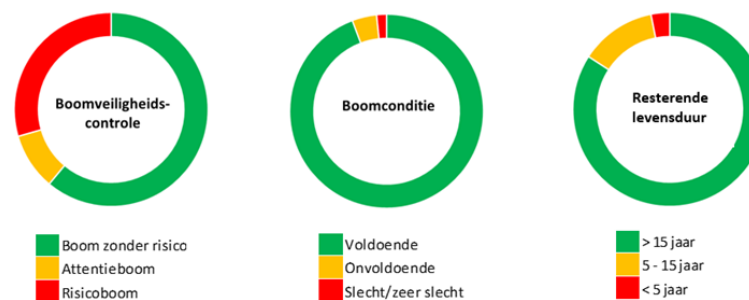
Het bomenbestand van de gemeente Edam-Volendam

De gemeente Edam-Volendam heeft zo'n 14.000 bomen in beheer, waarvan zo'n 12.000 in de kernen Edam en Volendam. In de gemeente Edam-Volendam staan zo'n 280 verschillende boomsoorten.

Ongeveer de helft van het bomenbestand is 30 jaar oud. In de oude kern van Edam staat een aantal bomen van ongeveer 100 jaar oud, waaronder enkele paardenkastanjes op de begraafplaats bij de St. Nicolaaskerk. In Volendam staat op de hoek Monseigneur C. Veermanlaan – Leliestraat een solitaire zilversdoorn waarvan het plantjaar ongeveer een eeuw geleden was.

Vanuit de periodieke boomveiligheidscontroles is een kwart van het bestand aangemerkt als risicoboom. Dit zijn bomen waarvan waargenomen symptomen aanleiding geven tot twijfels over veiligheid. Onder andere de bomen langs de grachten in de oude kern van Edam vormen door dood hout een risico. - De conditie van de bomen is over het algemeen echter wel voldoende. Het overgrote deel van de bomen heeft een resterende levensduur van méér dan 15 jaar.

Enkele tientallen bomen die als risicoboom zijn gemarkeerd verkeren in slechte staat en hebben een verwachte levensduur van minder dan een jaar. Het advies is om deze bomen te vellen. Op een bestand van ongeveer 14.000 bomen is dat geen verontrustend aantal.

WAAR WIJ ONS OP RICHTEN

Kwaliteitsgestuurd beheer

Om de kwaliteit van het openbaar groen in de kernen te verbeteren zetten wij in op kwaliteitsgestuurd beheer. Met dit type beheer geven wij prioriteit aan de kwaliteit van ons groen en minder aan de absolute hoeveelheid groen. De voorwaarden voor kwalitatief goed groen zijn geschetst in onze visie- en uitdagingsparagraaf. Dit betekent dat kwalitatief goed en toekomstbestendig groen:

- voldoende boven- en ondergrondse groeiruimte krijgt;
- rekening houdt met het gebruik van de ondergrondse ruimte en de openbare ruimte bovengronds;
- past binnen de lokale, natuurlijke omstandigheden en stedenbouwkundige opzet;
- rekening houdt met wensen van inwoners, ondernemers en aanpalende beleidsthema's (zoals klimaat, biodiversiteit en participatie);
- technisch en financieel beheersbaar is, structureel onderhoud krijgt en minimaal voldoet aan een bepaald en vastgesteld kwaliteitsniveau;
- het resultaat is van het toepassen van maatwerk: *'het juiste groen op de juiste plek'*.

Om meer structuur te krijgen in onze beheeractiviteiten gaan we werken volgens een objectief beheerkader. Hiermee wordt duidelijk wanneer we welk onderhoud moeten uitvoeren. Door het toepassen van een objectief beheerkader bestaan er minder misverstanden over hoe het openbaar

groen in alle kernen eruit hoort te zien. We gebruiken hiervoor de beeldkwaliteitssystematiek van het CROW, een landelijk veelgebruikte werkwijze voor verschillende disciplines in de openbare ruimte. Door met beelden te werken, kunnen we makkelijker aan onze inwoners en ondernemers uitleggen welk kwaliteitsniveau ons groen minimaal heeft. Via kengetallen vertalen wij het beeldkwaliteitsniveau naar onderhoudsfrequentie. Bijvoorbeeld: om gazon op beeldkwaliteitsniveau B te onderhouden, moeten wij het gazon jaarlijks gemiddeld 26 keer maaien. Voor bermen en ruw gras is jaarlijks gemiddeld 1 of 2 keer maaien voldoende.

We hebben de wens van de gemeenteraad – het subjectieve 'gewoon goed' – vertaald naar het meer objectieve beeldkwaliteitsniveau B. Dit is ook het niveau dat in het beheerplan voor de Broeckgouw is gehanteerd. We streven in de gemeente Edam-Volendam naar openbaar groen dat technisch heel en veilig is en voldoende beeldkwaliteit heeft.

	Algemeen	Beeldkwaliteit	Technische kwaliteit
A+	Zeer goed	Prachtig	(Zo goed als) nieuw
A	Goed	Goed	Technisch goed in orde
B	Voldoende	Voldoende	Heel en veilig
C	Matig/onvoldoende	Sober/schraal	Discomfort, veiligheid komt in het geding
D	Slecht	Verloedering	Kapitaalvernietiging, functieverlies

Met de keuze voor beeldkwaliteitsniveau B sluiten wij aan bij andere beheerdisciplines, zoals wegen en bruggen en volgen wij het advies uit de Visie Inrichting Openbare Ruimte.

Voor het gebruik van de beeldkwaliteitssystematiek willen wij wel de volgende kanttekeningen plaatsen:

- De beeldkwaliteit zegt niet altijd iets over de technische kwaliteit. Met name bij groen kan het voorkomen dat het groen er op het oog goed uitziet maar technisch toch van een ander kwaliteitsniveau is;
- Groen is een levend product. Externe factoren hebben grote invloed op het beeld, zoals bijvoorbeeld het weer of het seizoen. Bijvoorbeeld: snelle afwisseling van perioden van warm weer en neerslag zorgt voor ideale groeiomstandigheden voor onkruiden. Om onder die omstandigheden toch het gewenste beeld te bereiken is een bovenmatige inspanning nodig, hetgeen in de praktijk niet altijd lukt;
- De staat en kwaliteit van onze bomen hebben wij goed in beeld. Voor het overige groen hebben wij op dit moment nog geen goed inzicht in de huidige staat. Ook in de gemeente Edam-Volendam is er groen waar met regulier onderhoud niet het gewenste niveau gehaald kan worden. Meestal is dat overjarig groen of groen waarin onkruiden groeien die niet in toom gehouden kunnen worden, zoals heermoes en kweekgras. Op deze plekken zijn investeringen nodig om eerst het groen op niveau te krijgen alvorens we het groen op niveau kunnen onderhouden.

Monitoren

Om de kwaliteit van ons groen te monitoren, meten wij elk kwartaal het beeldkwaliteitsniveau. De kwaliteit van het groen wordt op verschillende aspecten beoordeeld zoals mate van onkruid, stamopschot, grashoogte en randovergroei. Omdat de kwaliteit van groen per seizoen kan verschillen, meten we de kwaliteit vier keer per jaar, zodat duidelijk wordt waar we een kwaliteitsslag moeten maken.

	Beeld	Omschrijving	Gemiddelde lengte overgroei	Maximale lengte overgroei
A+		Rand van verharding of gras volledig zichtbaar	0 cm op 100 m ²	0 cm op 100 m ²
A		Rand van verharding of gras goed zichtbaar	≤ 5 cm per 100 m ²	≤ 30 cm per 100 m ²
B		Rand van verharding of gras redelijk zichtbaar	≤ 15 cm per 100 m ²	≤ 30 cm per 100 m ²
C		Rand van verharding of gras nauwelijks zichtbaar	≤ 25 cm per 100 m ²	≤ 45 cm per 100 m ²
D		Rand van verharding of gras niet zichtbaar	> 25 cm per 100 m ²	> 45 cm per 100 m ²

Borgen van hoeveelheid groen

Hoewel wij prioriteit geven aan de kwaliteit van ons groen blijven wij uiteraard ook aandacht houden voor de hoeveelheid groen in onze gemeente. Waar groen – om wat voor reden dan ook – verwijderd wordt, compenseren wij dit. Het liefst zien wij deze compensatie terug op dezelfde plek of in de nabijheid van de plek van het verwijderde

groenobject³. Indien de plek niet voldoet aan onze visie voor kwaliteitsgestuurd en toekomstbestendig groen, kijken we of elders binnen de gemeente de compensatie gerealiseerd kan worden.

Naast traditionele groenvormen denken wij ook aan de rol van groen in de toekomst. We staan open voor het toepassen van alternatieve en innovatieve groenconcepten. De groene buitenruimte van de gemeente Edam-Volendam zal daarmee in de toekomst bestaan uit een mix van traditionele groenelementen – zoals bomen, struiken en grassen – en alternatieve en innovatieve groenconcepten, zoals daktuinen, gevelgroen en mobiel groen.

Nieuw groen

Vanuit onze visie op kwaliteitsgestuurd en toekomstbestendig groen betekent dit dat wij qua hoeveelheid groen niet werken met vooraf bepaalde normen (bijvoorbeeld die uit de Nota Ruimte⁴). Al eerder is geconcludeerd dat gemeenten in deze regio moeite hebben om het richtgetal van 75m² groen per woning te halen⁵. Dit betekent niet dat wij bij het (her)inrichten van de openbare ruimte onze groenambities loslaten! In plaats van het geven van normen of richtlijnen geven wij onze kaderstellende groenambities mee.

De specifieke invulling van deze ambities leggen wij bij de initiatiefnemer. Dit doen wij niet alleen vanuit onze visie op kwaliteitsgestuurd en toekomstbestendig groen, deze werkwijze past ook beter bij de meer faciliterende rol die overheden vandaag de dag hebben. Daarnaast geloven wij in de innovatiekracht van het bedrijfsleven om met goede voorstellen te komen voor een groeninrichting die past binnen onze visie en ambities. Wij zijn van mening dat particuliere partijen, zoals

projectontwikkelaars, uit zichzelf het belang van groen inzien omdat groen in bebouwde omgevingen financiële en maatschappelijke waarde genereert. Het spreekt voor zich dat wij per initiatief de invulling beoordelen om te zien of deze past binnen onze kaderstellende groenambities. Ook in de voorfase treden wij op als adviseur zodat de kans groot is dat de voorgestelde invulling de toetsing doorstaat.

Bomen

Bomen vormen een stevige beheeruitdaging. Onder meer vanwege hun sterk beeldbepalende factor en de vele positieve eigenschappen streven wij naar het behoud van al onze bomen.

Voor de aanleg en beheer van onze bomen maken we gebruik van het Handboek Bomen. Dit handboek, een product van het Norminstituut Bomen, geeft richtlijnen en normen die van toepassing zijn bij de aanleg en het onderhoud van bomen. Het handboek beschrijft de te nemen maatregelen bij de uitvoering van werkzaamheden in en rondom bomen.

Goed boombeheer vraagt om juiste technische, juridische en financiële voorwaarden.

- **Technische voorwaarden:** hoewel een boom een natuurproduct is, is het in zekere zin ook een technisch object. Voor het streven naar een kwalitatief goed en toekomstbestendig bomenbestand is het van belang dat elke boom op de juiste plek staat. Hiermee bedoelen we dat er voldoende ruimte onder- en bovengronds is zodat de boom op gezonde wijze naar haar eindbeeld kan

³ Voor bomen op de bomenlijst geldt onder meer nu al dat het bevoegd gezag een herplantplicht kan opleggen onder nader te stellen voorschriften (zie: artikel 4.11: omgevingsvergunning voor het vellen van houtopstanden, punt 4 van de [Algemene plaatselijke verordening](#))

⁴ Zie [Nota Ruimte: ruimte voor ontwikkeling](#) (2006)

⁵ Zie: [Recht op groen: advies over de groene kwaliteit van de openbare ruimte](#) (2005)

toegroeien. Maar ook dat er bij de soortkeuze rekening wordt gehouden met bijvoorbeeld bodemsoort- en gesteldheid, het (bovengrondse) gebruik van de openbare ruimte en het voorkomen van ziekten en plagen. Daarbij willen we ook de mate van overlast tot een aanvaardbaar minimum beperken. Dit vraagt om adequate groenkennis en afstemming tussen beheerders en gebruikers van de openbare ruimte.

Hoewel onderhoud aan bomen in een stedelijke omgeving altijd nodig is om de kwaliteit en veiligheid te borgen, minimaliseer je wel de kans op het nemen van dure technische maatregelen door op voorhand rekening te houden met de technische voorwaarden. Dit leidt tot minder kosten en een verlaagde kans op aansprakelijkheid en schade aan andere objecten;

- **Juridische voorwaarden:** voor bomen bestaat nogal wat wetgeving. Gemeenten hebben een algemene zorgplicht onder meer om schade door bomen aan objecten van derden te minimaliseren. Gemeenten kunnen zelf ook regels opstellen, bijvoorbeeld een herplantplicht ter bescherming van de omvang en kwaliteit van het totale bomenbestand;
- **Financiële voorwaarden:** bomen zijn kapitaalintensieve goederen waarvan de waarde sterk afhankelijk is van factoren als kwaliteit, omvang, soort en zeldzaamheid. Voor andere disciplines als bruggen, wegen en straatverlichting is het gebruikelijk om lineair af te schrijven. Na afloop van de theoretische levensduur zijn er weer voldoende financiële middelen beschikbaar om het areaal te kunnen vervangen. Bomen hebben een andere beheercyclus. De waarde van bomen neemt juist toe naarmate de omvang en kwaliteit van de boom haar eindbeeld bereikt. Door alle positieve eigenschappen leveren bomen naarmate ze ouder en groter worden geld op. Vanuit de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) wordt er momenteel gewerkt aan een Nederlandse versie van I-tree. Met dit systeem worden de eigenschappen van bomen

gekwantificeerd en wordt berekend wat bomen opleveren. Uit de I-Tree analyse in Utrecht is gebleken dat de gemeentelijke bomen in Utrecht voor ruim 1,5 miljoen euro aan groene baten opleveren. Daarbij is in het Utrechtse bomenbestand een hoeveelheid CO₂ vastgelegd ter waarde van bijna 5,5 miljoen euro.

Ons beheer van bomen is nu vooral gericht op boomverzorging – dagelijks onderhoud in de vorm van snoeien – en minder op boomconditie. Net als voor het groenonderhoud willen we ook in het boombeheer en -onderhoud meer structuur aanbrengen en meer aandacht geven aan de boomconditie, bijvoorbeeld door vaker grondverbetering toe te passen.

Omvang bomenbestand

Om de omvang van het bestaande gemeentelijke bomenbestand te borgen streven wij naar één-op-één vervanging van onze bomen op of nabij dezelfde plek. Ook voor bomen hanteren wij echter ons uitgangspunt van kwalitatief goed en toekomstbestendig groen. Wij vinden het aantal stammen van ondergeschikt belang ten opzichte van de omvang van de gezamenlijke kroonvolume. Een grote, volgroeide boom in goede conditie heeft meer uitstraling, vangt meer fijnstof op en heeft een hogere mate van temperatuurregulering dan een meerdere bomen in slechte staat. We streven naar méér groen in relatieve zin in plaats van absolute zin.

Bomen in beperkte ruimte

Op sommige plekken binnen de gemeente zien we dat bomen het moeilijk hebben en een één-op-één vervanging op dezelfde plek niet wenselijk of mogelijk is. De plek biedt onvoldoende kans voor het planten van toekomstbestendige bomen, omdat de groeiruimte beperkt is, bijvoorbeeld in de oude kern van Edam. Vanuit de

boomveiligheidscontroles vinden we in Edam ook de grootste concentratie risicobomen. In veel gevallen heeft de boom nog wel een redelijke conditie en levensverwachting. Het karakteristieke beeld van de bomen langs de Edamse grachten kan daarom nog enigszins in stand worden gehouden. Om de kwaliteit te verbeteren onderzoeken we de mogelijkheden voor het verbeteren van de boomconditie en groeiplaatsomstandigheden. Daarnaast winnen wij adviezen in bij andere gemeenten die eenzelfde beheeruitdaging hebben op het gebied van bomen langs grachten.

Eén-op-één vervangen is echter lastig en levert vaak niet het gewenste resultaat. Bij renovatie van straten – zoals de grachten in Edam – is herstellen van het karakteristieke beeld het uitgangspunt. De bomen maken deel uit van het beschermd stadsgezicht. Om in de gerenoveerde situatie weer grote bomen te krijgen, zijn ingrijpende maatregelen nodig. Technisch is veel mogelijk, maar om karakteristieke beelden te kunnen herstellen zijn forse financiële inspanningen nodig.

Bomen en maatschappelijke overlast

Regelmatig ontvangen wij meldingen van inwoners dat zij overlast ondervinden van bomen. Het gaat om overlast als schaduw, afval van blad, bloesem of vrucht of hinder van vogels. Om de overlast weg te nemen wordt er gevraagd om de bewuste boom te kappen.

Wanneer het een boom betreft in goede conditie met voldoende levensverwachting, honoreren wij dit soort kapverzoeken in principe niet. Wij vinden het bredere, maatschappelijk belang van bomen niet opwegen tegen de ‘natuurlijke’ vormen van overlast die individueel of door een kleine groep inwoners wordt ervaren. Per verzoek kijken wij of we met beheermaatregelen de overlast kunnen minimaliseren.

Bomen kappen we alleen op het moment dat er veiligheidsrisico's ontstaan met kans op letsel en schade aan objecten. Enkele voorbeelden:

- zieke en afstervende bomen waarbij kans op tak- of stambreuk bestaat en kans op verdere verspreiding en het infecteren van andere, gezonde bomen;
- bomen die vormen van instabiliteit vertonen en waarbij een grote kans op omvallen bestaat;
- bomen in (her)inrichtingsgebieden. Het (her)inrichten van de openbare ruimte heeft een grote impact op de kwaliteit van bestaande bomen. Het verrichten van ondergrondse werkzaamheden aan riolering, wegfunderingen, kabels en leidingen leidt bijna altijd tot forse schade aan het wortelpakket. Dit heeft sterke negatieve gevolgen voor de boomconditie- en stabiliteit en vormt daarmee een veiligheidsrisico.
- bomen in gebieden die opgehoogd moeten worden. Grondophoging heeft negatieve gevolgen voor de boomontwikkeling- en conditie en leidt tot voortijdig afsterven⁶. Bomen bij grondophogingen vormen daarmee een veiligheidsrisico en worden dan ook preventief geveld.

Periodieke boomveiligheidscontroles geven inzicht in onder meer de veiligheidsrisico's van onze bomen en de te nemen maatregelen.

Gemiddeld worden de bomen in de gemeente Edam-Volendam elke drie jaar gecontroleerd. Bomen met een verhoogd (omgevings)risico worden jaarlijks gecontroleerd; nieuw aangeplante bomen pas na vijf jaar. Om juridische redenen worden deze visuele inspecties door een extern gecertificeerd bedrijf uitgevoerd.

⁶ Zie [Bomen in grondophogingen](#) (2011)

Bescherming van bomen

Vanwege de waarde van bomen stellen gemeenten regels op in de Algemene plaatselijke verordening (Apv) om het bomenbestand te beschermen. In de Apv van de gemeente Edam-Volendam zijn bepalingen opgenomen voor het beschermen van monumentale en waardevolle bomen. Bomen die op deze lijst staan mogen niet zonder omgevingsvergunning worden gekapt⁷. Bij het verlenen van een omgevingsvergunning wordt een herplantplicht opgelegd⁸. Bomen die niet op de lijst staan, mogen zonder omgevingsvergunning worden gekapt. Let wel: het kan zijn dat er vanuit andere wetgeving verplichtingen gelden ten aanzien van bomenkap.

⁷ Zie [Boom kappen](#) (website gemeente Edam-Volendam) en de bijbehorende [bomenlijst](#) van de voormalige gemeente Zeevang en de [bomenlijst](#) van de gemeente Edam-Volendam

⁸ Zie artikel 4.11: omgevingsvergunning voor het vellen van houtopstanden, punt 4 van de [Algemene plaatselijke verordening](#)

Gemeente
EDAM
VOLENDAM

W. van der Knoopdreef 1
1132 VN Volendam
Telefoon: 0299-398398
E-mail: info@edam-volendam.nl

www.edam-volendam.nl